

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

59. vuosikerta

14. huhtikuuta 2016

Sisältö

I Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot

PÄÄTÖSLAUSELMAT

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

514. täysistunto 17. ja 18. helmikuuta 2016

2016/C 133/01	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean päätöslauselma Schengenin sopimuksen tueksi — Vapaus liikkua – Anna tukesi Schengenille	1
---------------	--	---

LAUSUNNOT

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

514. täysistunto 17. ja 18. helmikuuta 2016

2016/C 133/02	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Kaupunkeja koskevan EU:n toimintaohjelman tulevaisuus kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta tarkasteltuna (puheenjohtajavaltio Alankomaiden pyytämä valmisteleva lausunto)	3
---------------	--	---

2016/C 133/03	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Köyhyyden torjunta” (valmisteleva lausunto) .	9
---------------	---	---

Valmistelevat säädökset

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

514. täysistunto 17. ja 18. helmikuuta 2016

2016/C 133/04	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma” (COM(2015) 468 final)	17
---------------	---	----

2016/C 133/05	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Ehdotus – Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta yleisen verokannan vähimmäistason noudattamista koskevan veloitteen soveltamisajan osalta [COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)]	23
2016/C 133/06	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Komission tiedonanto – Integroitu strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET): Euroopan energiajärjestelmän muutoksen nopeuttaminen [C (2015) 6317 final]	25
2016/C 133/07	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”EU:n laajentumisstrategia” [COM(2015) 611 final]	31
2016/C 133/08	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Vuotuinen kasvuseelvitys 2016” (COM(2015) 690 final) ja ”Luonnos komission ja neuvoston yhteiseksi työllisyysraportiksi — oheisasiakirja komission tiedonantoon vuotuisesta kasvuseelvityksestä 2016” (COM(2015) 700 final)	37

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

PÄÄTÖSLAUSELMAT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

514. TÄYSISTUNTO 17. JA 18. HELMIKUUTA 2016

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean päätöslauselma Schengenin sopimuksen tueksi**Vapaus liikkua – Anna tukesi Schengenille**

(2016/C 133/01)

Vapaa liikkuvuus on Euroopan yhdentymisen konkreettisin saavutus. Schengenin sopimus, jonka ansiosta ihmiset voivat matkustaa vapaasti maiden välillä työntekoa, opiskelua ja vapaa-ajan viettoa varten ja jolla poistetaan tavaroiden ja palvelujen liikkuvuutta haittaavia konkreettisia esteitä, on sisämarkkinoiden kulmakivi – sisämarkkinoiden, joiden arvo on 2 800 miljardia euroa, joilla työskentelee 1,7 miljoonaa sisäraajat ylittävää työntekijää ja joilla tehdään vuosittain 57 miljoonaa valtioiden rajat ylittävää maantiekuljetusta. Sisäraajatarkastusten lakkauttamisella on ollut huomattava merkitys, kun sen myötä on poistettu esteitä, tuotu ihmisiä lähemmäs toisiaan ja vauhditettu Euroopan taloutta. Useat eurooppalaisten sukupolvet ovat kasvaneet ja hyöttyneet Schengenistä edes tiedostamatta asiaa. Sisäraajatarkastusten palauttaminen maksaisi arviolta 100 miljardia euroa, mikä vastaa 0,8:aa prosenttia bruttokansantuotteesta; se köyhdyttäisi meiltä kaikilta kulttuuria, yhteiskuntaa ja taloutta.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea kannattaa varauksetta periaatteita, jotka saivat vuonna 1985 tehdyn sopimuksen allekirjoittaneet jäsenvaltiot toteamaan, että ne "ovat tietoisia siitä, että Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kansojen yhä läheisemmän liiton on ilmentävä jäsenvaltioiden kaikkien kansalaisten vapautena ylittää sisäiset rajat sekä tavaroiden ja palveluiden vapaana liikkuvuutena," ja "pyrkivät lujittamaan kansojensa välistä yhteisvastuullisuutta poistamalla vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet – – valtioiden – – välisiltä yhteisiltä rajoilta". Sopimuksen tavoitteena on siis kansojen liitto ja kansojen välinen yhteisvastuullisuus, ja sen rikkomisen merkitsisi pelottavien taloudellisten seurausten lisäksi kenties kohtalokasta iskua sekä yhteisvastuullisuudelle että unionille itselleen.

Komitea kannattaa niin ikään varauksetta periaatetta, joka sai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen allekirjoittaneet jäsenvaltiot määräämään, että "[u]nioni kehittää politiikan, jonka tarkoituksena on – – varmistaa, ettei sisärajoja ylittäviä henkilöitä tarkasteta, heidän kansalaisuudestaan riippumatta", ja että samalla huolehditaan tehokkaasta valvonnasta ulkorajoilla (77 artiklan 1 kohta).

ETSK:n jäsenet kantavat sen vuoksi Euroopan kansalaisyhteiskunnan edustajina yhä suurempaa huolta Schengenin sopimukseen kohdistuvasta paineesta. ETSK vetoaa EU-maiden hallituksiin, jotta ne eivät taipuisi populistisen paineen ja pelon edessä vaan puolustaisivat niitä oikeuksia, joiden hyväksi olemme ponnistelleet. Komitea myöntää, että viimeaikaiset tapahtumat ovat paljastaneet vakavia puutteita Euroopan rajojen hallinnassa ja kyyvyssämme seurata niiden liikkumista, jotka haluavat tehdä vahinkoa. Näihin ongelmiin on puututtava, mutta ongelma ei ole Schengenissä, eikä sitä pidä käyttää syntipukkina. EU:n toimielinten on hinnalla millä hyvänsä vältettävä Schengen-säännösten ja sen myötä sisämarkkinoiden asteittainen murentuminen, sillä se koituisi viime kädessä meidän kaikkien menetykseksi.

Schengen-alueen vahvuutta ei pidä heikentää heikoimman lenkin tasolle. EU:n rajojen suojelun tulee olla yhteinen tehtävä, ja kaikkien jäsenvaltioiden on jaettava vastuu sen toteuttamisesta. Jäsenvaltioiden on noudatettava sitoumuksiaan tehokkaan ja toimintavalmiin Frontexin toteuttamiseksi ja vahvistamiseksi. Ilman tehokkaita ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia unioni ei pysty ottamaan vastaan apua tarvitsevia pakolaisia. Toimivat tarkastukset ulkorajoilla ovat viime kädessä ennakoedellytys Schengen-järjestelmän ylläpitämiselle. Rajojen turvaamisen ei pidä merkitä sitä, että Geneven sopimuksen mukaisten humanitaaristen syiden nojalla suojelua tarvitsevat suljetaan ulkopuolelle.

Meidän on oltava valmiit rohkeisiin ratkaisuihin, jotka voivat turvata oikeutemme ja suojella sisärajatonta unioniamme, jossa ihmiset voivat tehdä työtä, käydä kauppaa, opiskella sekä vaihtaa ideoita, tuotteita ja palveluja vapaasti. Kyse on meidän Eurooppamme, meidän Schengenimme ja meidän sosiaalisten ja perusoikeuksiemme puolustamisesta.

Komitea vetoaakin kansallisiin ja eurooppalaisiin kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin, jotta nämä ilmaisisivat tukensa paitsi Schengen-alueen säilyttämiselle myös sen lujittamiselle ja laajentamiselle. Komitea puolestaan sitoutuu puhumaan Euroopan unionin toimielimissä ja erityisesti neuvostossa sen puolesta, että jäsenvaltiot pysyvät uskollisina niiden perus- ja muiden sopimusten periaatteille, jotka eittämättä ovat myönteisiä saavutuksia Euroopan kansojen unionille.

Tehty Brysselissä 17 helmikuuta 2016

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

514. TÄYSISTUNTO 17. JA 18. HELMIKUUTA 2016

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Kaupunkeja koskevan EU:n toimintaohjelman tulevaisuus kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta tarkasteltuna

(puheenjohtajavaltio Alankomaiden pyytämä valmisteleva lausunto)

(2016/C 133/02)

Esittelijä: Roman HAKEN

Alankomaiden sisäasiain- ja kuningaskunnan sisäisten suhteiden ministeri R.H.A. PLASTERK pyysi 28. elokuuta 2015 Euroopan unionin neuvoston tulevan puheenjohtajavaltion Alankomaiden puolesta Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Kaupunkeja koskevan EU:n toimintaohjelman tulevaisuus kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta tarkasteltuna.

(puheenjohtajavaltio Alankomaiden pyytämä valmisteleva lausunto)

Asian valmistelusta vastannut "talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 26. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 214 ääntä puolesta ja 1 vastaan.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Kaupunkeja koskeva EU:n toimintaohjelma⁽¹⁾ vaikuttaa suoraan EU:n kansalaisten elämään, sillä 80 prosenttia EU:n kansalaisista asuu kaupungeissa vuoteen 2050 mennessä. Tehokkaimpien määräysten laatimiseksi ja näiden määräysten yleisen hyväksynnän varmistamiseksi on tärkeää varmistaa, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat tasavertainen kumppani kaupungeja koskevasta toimintaohjelmasta keskusteltaessa ja sitä täytäntöön pantaessa. Puheenjohtajavaltio Alankomaiden aloite tuo kaupungit kehittämiseksi käytävien keskustelujen keskipisteeseen ensimmäistä kertaa EU:n historiassa. ETSK kehottaa neuvostoa tunnustamaan kuntatason kaikessa monimuotoisuudessaan arvokkaaksi kumppaniksi Euroopan yhdentymisprosessissa.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/fi/policy/themes/urban-development/agenda.

1.2 ETSK:n mielestä kumppanuustoiminta on tehokas tapa lähestyä näitä laajoja ja monimutkaisia kysymyksiä. ETSK pitääkin arvossa kumppanuusperiaatetta, jota vihdoin sovelletaan ohjelmakauden 2014–2020 kehittämisen ja toteuttamisen yhteydessä ⁽²⁾.

1.3 Kumppanuus – niin vertikaalinen kuin horisontaalinen – on keskeinen periaate nykyaikaisten julkisten palvelujen kannalta. Tämänkaltaisen yhteistyön havainnollistamiseksi ETSK suosittelee, että kiinnitetään huomiota julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin kaupunkihankkeiden rahoitusmallina, erilaisiin yhteiskunnallisiin yrityksiin sekä Equal-aloitteen ⁽³⁾ kaltaisiin kumppanuuteen perustuviin EU:n ohjelmiin. Julkishallinnon tehtävänä on eri tasoilla, erityisesti kaupungeissa, saattaa asiaankuuluvat kumppanit yhteen yhteisiin hankkeisiin ja käyttää rahoitusta tehokkaasti.

1.4 Yksi kaupungeja koskevan toimintaohjelman edessä olevista haasteista on se, miten aihekohtaisten kumppanuuksien puitteissa kehitetyt strategiat toteutetaan. On ratkaisevan tärkeää soveltaa alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa kumppanuuksia luotaessa ja strategioita laadittaessa ja toteutettaessa. Siksi ETSK kannattaa alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, joka ei ole sama kuin asiantuntijaryhmiin perustuva lähestymistapa. On tärkeää selvittää, miten kansalaisyhteiskunnan organisaatiot työskentelevät sidosryhmiensä kanssa, miten ne raportoivat, konsultoivat jne.

1.5 Kaupunkeja koskevaa EU:n uutta toimintaohjelmaa toteutettaessa horisontaaliset kumppanuudet ovat aivan yhtä tärkeitä kuin vertikaaliset (aihekohtaiset) kumppanuudet. Niitä toteutetaan pääasiassa paikallistasolla kaupungeissa. Ne ovat tärkeitä paitsi strategisen ajattelun kannalta mutta etenkin täytäntöönpanon, seurannan ja arvioinnin varmistamiseksi. Paikalliset strategiat, jotka on kehitetty paikallisten kumppanuuksien puitteissa paikalliset olosuhteet tunteen, ovat paras tapa ottaa huomioon EU-tason suositukset ja toteuttaa ne tehokkaasti. Yksi välineistä, jota ETSK suosittelee tähän tarkoitukseen, ovat paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet ⁽⁴⁾.

1.6 Kaupunkeja koskevan EU:n uuden toimintaohjelman tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi on tarpeen

a) ottaa huomioon asianomaisten kumppanien perustarpeet ja kiinnittää huomiota valmiuksien kehittämiseen (lähinnä horisontaalisissa kuntatason kumppanuuksissa). Tähän tarkoitukseen ETSK suosittelee käytettäväksi Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI) ”teknisen avun” resursseja.

b) laatia metodologisia suosituksia vastuullisten kaupunkikumppanuuksien periaatteista. On tärkeää, että käytettävissä on menetelmä kaupungeja koskevan toimintaohjelman seuraamiseksi ja arvioimiseksi sekä indikaattoreita, joiden avulla voidaan mitata aikaansaatuja muutoksia. Kumppanit, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot mukaan luettuina, on otettava mukaan arviointiin ja seurantaan.

1.7 ETSK toivoisi selvennystä siihen, miten aihekohtaisissa kumppanuuksissa käsitellään kaupunkisuunnittelun kysymyksiä ja haasteita. Erityistoimenpiteitä tietyillä kaupunkialueilla olisi toteutettava horisontaalisten kumppanuuksien puitteissa. Näin ollen on tarpeen varmistaa, että hyviä käytäntöjä jaetaan erityisten tapahtumien puitteissa. Kaikkien EU:n alueiden (erityisesti Etelä- ja Itä-Euroopassa) tasapuolinen osallistuminen on olennaisen tärkeää. Kaupunkeja koskevassa toimintaohjelmassa on otettava huomioon suurten ja pienten kaupunkien sekä kaupunkien elämänlaatua osaltaan parantavien viereisten/ympäristöiden taajama-alueiden väliset yhteydet. Kaupunkeja koskevan toimintaohjelman ei tulisi olla ristiriidassa maaseutualueiden kehittämisen kanssa tai rajoittaa sitä.

⁽²⁾ Ks. ETSK:n, Eurooppa-neuvoston, Euroopan komission, Euroopan parlamentin ja alueiden komitean asiaan liittyvä työskentely: Ohjelmakauden 2007–2013 hyviin käytäntöihin perustuvan tehokkaan hallinnointikumppanuuden edistäminen koheesio politiikan ohjelmissa, (EUVL C 44, 11.2.2011, s. 1).

Kumppanuusperiaatteen noudattaminen yhteisen strategiakehyksen rahastojen toiminnassa – ehdotuksia eurooppalaisten hyvän kumppanuuden sääntöjen laatimiseen, (EUVL C 44, 15.2.2013, s. 23).

Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet (CLLD) vuosien 2014–2020 koheesio politiikan välineenä paikallisessa, maaseutu- ja kaupunkialueiden sekä taajamien lähialueiden kehittämisessä, (EUVL C 230, 14.7.2015, s. 1).

Osallistumisprosessien sekä paikallisviranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja työmarkkinaosapuolten roolin vahvistaminen Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpanossa, (EUVL C 299, 4.10.2012, s. 1).

Euroopan komission sidosryhmäkuulemisten arviointi, (EUVL C 383, 17.11.2015, s. 57).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2015-0218+0+DOC+PDF+V0//FI>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52013IR6902>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3Ac10237>

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32013R1303_5_artiklan_3_kohta_kumppanuutta_koskevista_eurooppalaisista_kaytannesaannoista.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:c10237>

⁽⁴⁾ Paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet (CLLD) vuosien 2014–2020 koheesio politiikan välineenä paikallisessa, maaseutu- ja kaupunkialueiden sekä taajamien lähialueiden kehittämisessä, (EUVL C 230, 14.7.2015, s. 1).

1.8 Eräät teemat ovat sidoksissa toisiinsa ja joiltain osin päällekkäisiä. Tiettyyn aiheeseen liittyvien toimenpiteiden toteuttaminen vaikuttaa yhteen tai useampiin muihin aiheisiin. On varmistettava, ettei toimenpiteillä olosuhteiden parantamiseksi tietyllä alalla ole kielteistä vaikutusta toiseen alaan. Tämä koskee EU-tason lisäksi myös kansallista tasoa.

1.9 ETSK ehdottaa, että kaupunkiyhteisöjen ja kansalaisten osallistuminen sisällytetään uutena aiheena kaupungeja koskevaan toimintaohjelmaan. Kaupungit tarvitsevat toimivan mekanismin kansalaisten ja kansalaisryhmien voimaannuttamiseksi, jotta nämä voivat olla todellisia ja luotettavia kumppaneita keskusteltaessa asianomaisten kaupunkien kehittämisen painopisteistä ja pantaessa niitä täytäntöön sekä kaupungeja koskevaa toimintaohjelmaa toteutettaessa. Vain itseensä luottava ja vahva yhteisö, jolla on merkittävää sosiaalista pääomaa, kykenee vastaamaan esille nouseviin haasteisiin. ETSK on valmis jatkamaan työskentelyä tämän ajatuksen kehittämiseksi edelleen.

1.10 Sellaiset näkökohdat kuin vuoteen 2030 ulottuva YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitetta sekä erityisesti tavoite 11 ("Tehdään kaupungeista ja asutustaajamista osallistavia, turvallisia, selviytymis- ja palautumiskykyisiä ja kestäviä") tulisi niin ikään ottaa huomioon. ETSK antoi lausunnon tästä aiheesta syyskuussa 2015⁽⁵⁾. EU:lla ei ole yhtäläisiä toimivaltuuksia kaikilla politiikanaloilla, ja sen valtuudet erityisesti suhteessa sosiaalikeskeisiin eivät näytä olevan tarpeeksi vahvat. On kyseenalaista, voiko EU vaikuttaa kaupunkikehitykseen sosiaalialalla tai asianmukaisesti arvioida muilla politiikanaloilla toteutettujen toimenpiteiden sosiaalisia vaikutuksia. Vaikka ympäristövaikutuksia voidaan kartoittaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn avulla, sosiaalisten vaikutusten arviointi puuttuu edelleen.

1.11 ETSK on kiinnostunut tulemaan kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman ohjausryhmän täysivaltaiseksi jäseneksi ja osallistumaan kaupungeja koskevan toimintaohjelman kumppanuuksiin. ETSK edustaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioita kaikista jäsenvaltioista. Näitä organisaatioita kunnioitetaan, ja niillä on asiantuntemusta, ja ne voivat osaltaan edistää kaupunkikehitystä.

2. Kumppanuus periaatteena kaupungeja koskevassa EU:n toimintaohjelmassa ja ETSK:n osallistuminen toimintaohjelmaan

2.1 Kaupungeja koskevassa toimintaohjelmassa ehdotetaan luotavaksi kumppanuuksia, jotka käsittävät noin 15 jäsentä, joista 11 on julkishallinnon edustajia (kaupunkien, jäsenvaltioiden ja komission edustajia). Muut jäsenet voisivat olla ERI-rahastojen hallintoviranomaisia, asiantuntijoita ja valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden edustajia. ETSK pitää valitettavana, että sitä pyydettiin kommentoimaan tätä aihetta vasta sen jälkeen, kun muutamat kumppanuuksista oli jo perustettu.

2.2 ETSK ehdottaa, että edustusta kumppanuuksissa pyritään tasapainottamaan. Hyvän esimerkin oikeudenmukaisesta edustuksesta tarjoaa Leader-ohjelma, jossa enintään 50 prosenttia kumppanuuteen kuuluvista jäsenistä voi olla lähtöisin julkishallinnosta. ETSK suosittaa kohderyhmien (kaupunkien asukkaiden) nykyistä paljon laajempaa osallistumista. On tärkeää, että asukkailla itsellään on entistä enemmän sananvaltaa kaupunkien tulevaisuudesta. Suurinta osaa yksilöidystä aihealueista ei voida käsitellä ilman valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden, työmarkkinaosapuolien ja yritysten sitoutumista. Kaikki myönteiset esimerkit EU:ssa ovat osoittautuneet olevan suurelta osin tulosta ei-valtiollisten toimijoiden osallistumisesta ja tehokkaasta julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä.

2.3 Vaikka kaikki kaupungeja koskevan toimintaohjelman ensisijaiset aihealueet ovat kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kannalta merkityksellisiä, niissä mennään kansalaisyhteiskuntaan yhdistettyjä perinteisiä rooleja pidemmälle. Valtiovallasta riippumattomat organisaatiot, yhteiskunnalliset yritykset ja osuuskunnat kehittävät yhä enemmän valmiuksiaan tai luovat uudenlaisia taloudellisia tai organisatorisia malleja yleishyödyllisten palvelujen tarjoamiseksi. Viranomaisten on kyettävä näkemään itsensä kaupunkialueilla toimivien ryhmien ja organisaatioiden näkökulmasta. ETSK toteaa, että valtakunnallisten tai alueellisten verkostojen tai paljon kokemusta tietystä aiheesta omaavien paikallisten organisaatioiden osallistuminen olisi yhtä hyödyllistä kuin se, että luodaan eurooppalaisia verkostoja.

2.4 ETSK:lla ei ole tietoa siitä, miten asiaankuuluvia kansalaisyhteiskunnan organisaatioita yksilöidään ja/tai valitaan. ETSK asettaa valmiutensa ja järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa koskevan tietämyksensä käyttöön valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden ja työmarkkinaosapuolien edustajia aihekohtaisiin kumppanuuksiin valittaessa.

⁽⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.press-releases.37475>

3. Kaupunkeja koskevaan toimintaohjelmaan liittyvää kumppanuustyöskentelyä ja osallistumisprosessia koskevat suositukset

3.1 Kaikilla EU:n kansalaisilla on oikeus tuntea EU:n toimintapolitiikat, ymmärtää niitä ja myös vaikuttaa niihin. ETSK muistuttaa, että kumppanuudesta ei pitäisi tulla suljettua piiriä. Tapa, jolla kumppanuudet ovat yhteydessä ulkomaailmaan, on hyvin tärkeä. Avoimen julkishallinnon, joka viestii suuren yleisön ja kansalaisten intressejä edustavien organisaatioiden kanssa, tulisi olla kaupunkikehityksen keskeinen osatekijä. Koska strategisia tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa ilman paikallisten asukkaiden ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukea, on tärkeää varmistaa avoimuus ja sidosryhmien tehokas osallistuminen kaupungeja koskevan toimintaohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen. Se, että toimintaan otetaan mukaan ihmiset, jotka haluavat osallistua, on paras keino varmistaa heidän tukensa saavutetuille tuloksille. ETSK ehdottaa, että esitetään kutsu organisaatioille, jotka saattavat haluta jakaa kokemuksiaan ja ajatuksiaan kaupungeja koskevaan toimintaohjelmaan liittyvistä aiheista ja jotka voisivat osallistua joihinkin kumppanuuksien puitteissa järjestettäviin kokouksiin.

3.2 Kumppanuuksissa on hyödynnettävä useita viestintä- ja osallistumisvälineitä jakamista, viestintää ja kuulemista silmällä pitäen. Kansalaisten osallistumista ja kuulemista ei voida toteuttaa tehokkaasti vain yhden välineen avulla. Tarvitaan menetelmien yhdistelmä, jotta voidaan ottaa huomioon erityyppiset sidosryhmät, tarjota erityyppisiä panoksia ja mahdollistaa osallistuminen eri tasoilla. Kumppanuuksissa olisi hyödynnettävä ajan tasalla olevia tekniikoita, kuten sosiaalista mediaa, sekä kyselytutkimuksia, seminaareja, kohderyhmiä jne., palautteen saamiseksi niiden puitteissa tehdystä työstä. ETSK suosittaa, että huolehditaan kansalaisten täydentävästä (laajemmasta) osallistumisesta silloin, kun on kyse erityiskysymyksistä, joiden kohdalla on selkeästi tarvetta laajemmalle julkiselle keskustelulle ja kansalaisille annettavalle palautteelle.

3.3 Kumppanuuksissa tulisi järjestää tutustumiskäyntejä ja kokouksia kumppanuuden suppean piirin ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Tutustumalla ruohonjuuritason kansalaisaloitteisiin ja perehtymällä niiden rajoituksiin sekä niiden puitteissa tehtävään yhteistyöhön julkishallinnon kanssa voidaan merkittävästi vaikuttaa kumppanuuskeskusteluihin. Mikäli kaupungeja koskevan toimintaohjelman lähtökohtana eivät ole olemassa olevat käytännöt, vaarana on, että toimintaohjelmaan perustuvissa politiikoissa jätetään huomiotta saatavilla oleva tietämys.

3.4 Toimintasuunnitelmista olisi järjestettävä avoin sähköinen kuuleminen. Näin varmistettaisiin, että kaikki asianomaiset sidosryhmät voivat vaikuttaa niiden sisältöön ja että kaikki intressit otetaan huomioon.

4. Aihekohtaisia kumppanuuksia koskevat ensisijaiset pilarit

4.1 Osallistavat kaupungit

4.1.1 **Työpaikat ja osaaminen paikallistaloudessa** – Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot hoitavat – esimerkiksi työnantajina, kouluttajina tai valmentajina – tiettyjä tehtäviä, joilla on keskeinen merkitys uusien työpaikkojen luomiseksi. ETSK suosittaa, että konsultoidaan pk-yrityksiä edustavia, Eurochambresin kaltaisia organisaatioita sekä työvoimatoimistoja ja koulutus- ja oppilaitoksia. Kaupunkeja koskevassa toimintaohjelmassa on käsiteltävä kysymystä siitä, miten kaupungit kartoittavat erityisosaamistarpeita alueellaan. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioille on tiedotettava näistä tarpeista, ja on tehtävä yhteistyötä yleissivistävän koulutuksen, elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen edistämiseksi, jotta kehitetään työmarkkinoilta puuttuvaa osaamista.

4.1.2 **Köyhyys kaupungeissa** – Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot toteuttavat valtaosan ohjelmista, joilla pyritään ehkäisemään ja torjumaan köyhyyttä kaupungeissa. ETSK ehdottaa, että toimintaan otetaan mukaan Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston kaltaisia organisaatioita. Komitea on myös tietoinen seuraavien näkökohtien merkityksestä aiheen kannalta: a) esikaupunkialueet ja syrjäytyminen, b) getot, c) epäedullisessa asemassa olevat asuinalueet, d) lapset laitoshoidossa ja siirtyminen laitoshoidosta perhekeskeisiin ja yhteisöllisyyteen perustuviin palveluihin sekä e) ikääntyminen ja ikääntyneiden haavoittuvuus.

4.1.3 **Asuminen** – Jotta varmistetaan laadukas, kestävyysajattelun mukainen asuminen kestävästä asumista koskevaan YK:n peruskirjan määritelmän mukaisesti, kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on tärkeä rooli kumppanuuden osapuolen – omistajien ja vuokralaisten – edustamisessa ja niiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. ETSK suosittaa, että käännetään International Union of Tenants -järjestön (kansainvälinen vuokralaisliitto) kaltaisten organisaatioiden, asuinhuoneistojen ja kiinteistöjen omistajien järjestöjen, asunto-osuuskuntien, arkkitehtien ja kaupunkisuunnittelijoiden puoleen. Tämä aihe nostaa esiin merkittäviä kysymyksiä, joista esimerkkeinä mainittakoon a) kaupunkisuunnittelu, b) sosiaalinen asuntotuotanto ja c) asukkaiden muutto kaupunkien lähialueille laadukkaampien asuinolojen löytämiseksi.

4.1.4 **Maahanmuuttajien ja pakolaisten kotouttaminen** – On kiinnitettävä huomiota paitsi lyhyen aikavälinen kysymyksiin (perustarpeiden tyydyttäminen) mutta myös – maahanmuuttajien asetuttua aloilleen – heidän integroimiseensa eurooppalaiseen yhteiskuntaan tukemalla heitä kouluttautumisessa, työpaikan hankkimisessa jne., jakamalla heille tietoa EU:n arvoista ja perinteistä ja sisällyttämällä nämä arvot ja perinteet heidän elämäänsä heidän alkuperäistä kulttuuriaan kunnioittaen. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla, kuten kirkkoilla, sosiaalialan järjestöillä, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen organisaatioilla, lasten ja vanhempien yhdistyksillä jne., on valtion rinnalla ratkaisevan tärkeä rooli. ETSK suosittaa, että konsultoidaan muun muassa Solidar-verkoston tai Lumos-järjestöä. Olisi tarkasteltava kysymyksiä, joista esimerkkinä mainittakoon ilman huoltajaa olevat alaikäiset – erityisen haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä, joka edellyttää erityishuomiota.

4.1.5 **Kestävähäijainen maankäyttö ja luontoon perustuvat ratkaisut** – Kaupunkeja koskevan toimintaohjelman tavoite liittyy läheisesti ihmisten asenteiden ja elintapojen muuttamiseen. Kaupungeissa toteutettavien muutosten ympäristöystävällisyyden varmistaminen on ala, jolla kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistuminen on ratkaisevan tärkeää, on kyse sitten maanomistajien edustajajärjestöistä, pk-yritysjärjestöistä tai yhteisöllisistä organisaatioista, jotka ovat asuinalueiden parantamiseen tähtäävien liikkeiden takana. ETSK suosittaa, että toimintaan kutsutaan mukaan esimerkiksi Maan ystävät -verkoston Euroopan jaosto tai ELARD-järjestö (*European LEADER Association for Rural Development*). ETSK pitää seuraavia näkökohtia tärkeinä: a) aluesuunnittelu (vertikaalinen) ja b) sellaisten esikaupunkialueiden ongelmat, jotka tuottavat tuotteita (elintarvikkeet, puhdas vesi) mutta myös kaupunkiasukkaiden elämänlaatua parantavia olennaisen tärkeitä ekosysteemipalveluita.

4.2 Kaupunkien talous

4.2.1 **Kiertotalous** – Tehokkaan kiertotalouden luomiseksi on tärkeää muuttaa ihmisten suhtautumistapa jätteisiin ja esittää jätteet potentiaalisena resurssina. Ympäristöjärjestöjen ja oppilaitosten koulutus- ja tiedotustoiminta on tärkeää. Tähän alaan keskittyvät tutkimus- ja innovointikeskukset sekä erikoistuneet yritykset ja pk-yritysjärjestöt ovat keskeisiä toimijoita tutkittaessa ja sovellettaessa uusia lähestymistapoja kaupungeissa. ETSK suosittaa, että kutsutaan esimerkiksi REVES-verkosto (yhteisötalouden edistämistä ajava paikallis- ja alueviranomaisien eurooppalainen verkosto) keskustelemaan aiheesta.

4.3 Vihreät kaupungit

4.3.1 **Ilmastonmuutokseen sopeutuminen** – Huipputeknologiayritykset, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut ovat ratkaisevassa asemassa. On myös valistettava tavallisia ihmisiä ja annettava heille tietoa, jotta edistetään heidän sitoutumistaan ja myönteistä suhtautumistaan asiaa koskeviin määräyksiin. ETSK ehdottaa, että konsultoidaan esimerkiksi Green 10 -verkoston.

4.3.2 **Energiäkäänne** – Merkittävä siirtyminen kohti uusiutuvia energialähteitä ja energiatehokkuuden parantaminen ovat esimerkkejä energijärjestelmiin tehtävistä rakenteellisista muutoksista, joita voidaan saada aikaan vain, jos kumppanit asiaankuuluville liiketoiminta-aloilla osallistuvat täysipainoisesti ja kansalaiset antavat tukensa. Esimerkiksi Greenpeace on tällä alalla aktiivinen organisaatio.

4.3.3 **Kaupunkiliikenne** – Kestävä kaupunkiliikenne on ala, jolla on vain vähän tehtävissä, elleivät ihmiset itse ole halukkaita muuttamaan liikkumistottumuksiaan. ETSK ehdottaakin, että toimintaan kutsutaan mukaan muun muassa seuraavat organisaatiot: CEEP (julkisten työnantajien ja julkisten yritysten eurooppalainen keskus), BusinessEurope, ETF (Euroopan kuljetustyöntekijöiden liitto), POLIS (innovatiivisia teknologioita ja politiikkoja paikallisliikennettä varten kehittävien Euroopan kaupunkien ja alueiden verkosto), Euroopan pyöräilyliitto ja IPR Praha (Prahan suunnittelu- ja kehittämisinstituutti). Komitean mielestä tämän aiheen kannalta tärkeä sija on myös kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmien kaltaisilla yhdenmetyillä lähestymistavoilla, ja komitea katsookin, että kaupunkiliikenne mahdollistaa talouskehityksen, ympäristöolosuhteiden parantamisen ja energiäkäänne kaupungeissa. ETSK painottaa EU:n erityisrahoitusvälineiden merkitystä kaupunkiliikenteen kannalta, sillä kyseisellä alalla tarvitaan pääomavaltaisia investointeja.

4.3.4 **Ilmanlaatu** – Yritysten, terveydenhuolto-organisaatioiden, valtiovallasta riippumattomien ympäristöalan organisaatioiden, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten yms. yhteistyö on olennaisen tärkeää. Kumppanuuksiin tulisi osallistua CAN-verkoston (Climate Action Network Europe) kaltaisia organisaatioita.

4.4 Älykkäät kaupungit

4.4.1 **Digiaikaan siirtyminen** – Yhteiskunnan digitalisointi merkitsee muutosta ajattelutavassa. Tavoitteena on tarjota kansalaisille entistä parempia palveluita ja luoda liiketoimintamahdollisuuksia. Esimerkkinä älykkäistä kaupungeista on Triple Helix- ja Quadruple Helix -malli, joka tuo kaupunkihallinnon, korkea-asteen koulutuksen, yritysmaailman ja kansalaisyhteiskunnan sidosryhmät yhteen yhteisiin hankkeisiin. Tätä mallia on tehtävä tunnetuksi Euroopassa. Seuraavien näkökohtien voidaan katsoa kuuluvan tähän aihealueeseen: a) ennustettavissa oleva kaupunkisuunnittelu kaikissa kunnissa ja b) sosiaalisten verkostojen ja internetin hyödyntäminen kuntien ja kansalaisten välisessä viestinnässä. Kumppanuuksiin tulisi osallistua myös Transparency Internationalin kaltaisia organisaatioita.

4.5 Innovatiiviset ja vastuulliset julkiset hankinnat

4.5.1 Kaupungeilla on merkittävä mahdollisuus soveltaa innovatiivisia lähestymistapoja: ne voivat toimia edelläkävijöinä – eikä yksinomaan julkisten hankintojen alalla. On kuitenkin tärkeää tehdä yhteistyötä yritysinnovointi- ja yritystukikeskusten sekä CEE Bankwatch Network -kansalaisjärjestöverkoston kaltaisten EU:n kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa. Tässä yhteydessä ETSK korostaa seuraavien näkökohtien merkitystä: a) julkisten hankintojen hyödyntäminen paikallisen yhteisötalouden edistämiseksi ja b) erityisten menetelmien soveltaminen kaupunkien kannustamiseksi asettamaan innovatiiviset julkiset hankinnat etusijalle edullisimpien ratkaisujen sijasta.

4.6 Kaupungit ovat osa monimutkaisia järjestelmiä, joissa kaupunkien laajat lähialueet tarjoavat tukea ja resursseja, joiden avulla kaupungit voivat toimia ja menestyä. On tarpeen ottaa toimintaan mukaan kumppaneita kaupungeja ympäröiviltä alueilta, paikalliset toimintaryhmät mukaan luettuina, jotta kaupunki- ja maaseutualueiden välille luodaan arvokas yhteys, erityisesti toivottavia maaseutu- ja kaupunkialueiden välisiä kumppanuuksia silmällä pitäen. Kaupunkien kehittämistä suunniteltaessa on otettava huomioon makroaluestrategioiden ja asiaankuuluvien mikroalueita koskevien kehitysstrategioiden kaltaiset olemassa olevat strategiat.

Tehty Brysselissä 17. helmikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Köyhyyden torjunta”**(valmisteleva lausunto)**

(2016/C 133/03)

Esittelijä: Seamus BOLAND**Toinen esittelijä: Marjolijn BULK**

Alankomaiden sosiaali- ja työministeriö pyysi 16. joulukuuta 2015 päivätyssä kirjeessään neuvoston tulevan puheenjohtajavaltion Alankomaiden nimissä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Köyhyyden torjunta

(valmisteleva lausunto).

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 28. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 18. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin ääniä 197 puolesta ja 4 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

ETSK

1.1 kannattaa neuvoston puheenjohtajavaltion Alankomaiden ajatusta puuttua köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen yhdennetyin lähestymistavoin sekä asianomaisten julkisten ja yksityisten sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön keinoin. ETSK katsoo kuitenkin, että jäsenvaltioita olisi tuettava yhteisin eurooppalaisin puittein, jotka edistävät tällaisia lähestymistapoja ja helpottavat köyhyyden ja lisääntyvän eriarvoisuuden torjunnan parhaiden käytänteiden vaihtoa ja levittämistä. Eriarvoisuus on suuri ongelma jo sinänsä, sillä se tarkoittaa, että yhteiskunnallisessa oikeudenmukaisuudessa on puutteita. Se myös heikentää talouden suorituskykyä ja kasvua sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

1.2 tukee neuvoston puheenjohtajavaltion Alankomaiden pyrkimyksiä edistää parhaiden monitasoisten köyhyydentorjuntakäytänteiden vertaisarviointia, mutta korostaa, että kunnilla ja tällaisia parhaita käytänteitä soveltavilla muilla toimijoilla olisi oltava tukenaan vankat kansalliset strategiat.

1.3 kehottaa EU:n neuvostoa vahvistamaan Eurooppa 2020 -strategiassa tehdyn sitoumuksen vähentää köyhyysrajan alapuolella elävien määrää vähintään 20 miljoonalla vuoteen 2020 mennessä.

1.4 suositaa, että neuvosto näin tehdessään ottaa huomioon kestävä kehityksen toimintaohjelman 2030 mukaiset kestävä kehityksen tavoitteet ja huolehtii siitä, että toimintaohjelma kytketään Eurooppa 2020 -strategiaan.

1.5 on vakuuttunut, että ohjausrakenteiden olisi neuvoston tasolla oltava nykyistä tasapainoisempia ja kehottaa tiivistämään talous- ja rahoitusasioiden neuvoston ja työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston yhteistyötä.

1.6 katsoo, että työllisyyttä koskeville ja sosiaalisille tavoitteille olisi annettava EU-ohjausjaksossa sama asema kuin makrotaloudellisille näkökohdille.

1.7 suositaa, että Eurooppa 2020 -strategian mukainen köyhyyden vähentämisen tavoite otetaan EU-ohjausjaksossa kaikilta osin huomioon ja että asia on esillä systemaattisesti koko prosessin ajan vuotuisesta kasvuselvityksestä kansallisten uudistusohjelmien kautta aina maakohtaisiin suosituksiin siten, että 1) toteutetaan erityisiä toimenpiteitä köyhyyden lievittämiseksi, 2) käytetään vertailukelpoisia indikaattoreita köyhyystilanteen ja toimien tehokkuuden arvioimiseksi ja 3) velvoitetaan toteuttamaan kaikista kansallisissa uudistusohjelmissa ja maakohtaisissa suosituksissa esitetyistä uudistuksista sosiaalisten vaikutusten arviointi.

1.8 kehottaa erityisesti köyhyyden vähentämisen näkökulmasta luopumaan EU:n talouspolitiikkojen yleisestä suunnasta, jolla tähdätään edelleen vain säästötoimiin.

1.9 kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön omat yhdenmetyt strategiansa köyhyyden torjumiseksi ja näin tehdessään tukeutumaan komission suositukseen työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämisestä ⁽¹⁾. Suositusta pidetään sen kolmen osatekijän – 1) riittävä tulotuki, 2) osallisuutta edistävät työmarkkinat ja 3) laadukkaiden palvelujen saanti – yhteisvaikutuksen ansiosta laajalti kaikkein kattavimpana ja tehokkaimpana strategiana köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen poistamiseksi.

1.10 korostaa, että lasten köyhyyssaste on jäsenvaltioissa korkea ja että on tarpeen panna komission suositus ”Investoidaan lapsiin – murretaan huono-osaisuuden kierre” ⁽²⁾ välittömästi täytäntöön. Suositus on osa vuonna 2013 esitettyä sosiaalialan investointipakettia, ja se on rakenteeltaan hyvin samankaltainen kuin aktiivisen osallisuuden edistämisestä annettu suositus ja koostuu kolmesta vastaavanlaisesta osatekijästä: 1) riittävien resurssien saanti, 2) laadukkaiden ja kohtuuhintaisten palvelujen saanti ja 3) lasten oikeus osallistua.

1.11 ilmaisee äärimmäisen huolensa työssä käyvien köyhyyden lisääntymisestä, jonka vuoksi viimeaikaisia uudistus-toimenpiteitä, jotka on toteutettu työllisyyden edistämiseksi lisäämällä työmarkkinasuhteiden vapautta, on syytä arvioida kriittisesti uudelleen.

1.12 kehottaa painokkaasti komissiota käynnistämään erillisen prosessin köyhyyttä ja eriarvoisuutta koskevien EU:n ja jäsenvaltioiden tilastojen parantamiseksi. Tämän tulisi johtaa siihen, että otetaan käyttöön joukko nykyistä yksityis-kohtaisempia yhteisiä indikaattoreita, jotka tarjoavat merkityksellistä tietoa kansallisia ja EU:n toimia varten, mukaan lukien kestävä kehityksen tavoitteisiin ja EU-ohjausjaksoon liittyvät toimenpiteet.

1.13 toistaa ehdotuksensa riittävän vähimmäistulon käyttöönotosta EU:n tasolla.

1.14 kehottaa komissiota ajamaan EU-tason toimia ylivelkaantumisen ja erityisesti vastuuttoman pidennettyjen luottojenannon ja koronkiskonnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

1.15 kehottaa komissiota tekemään viipymättä ehdotuksen uusista suuntaviivoista sosiaalialan sidosryhmien kuulemiseksi, jotta nämä voivat antaa panoksensa järjestelmällisellä tavalla osana EU-ohjausjaksoa kautta koko prosessin eli suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa.

1.16 kehottaa jäsenvaltioita hyödyntämään sosiaalisen osallisuuden edistämiseen käytettävissä olevia EU-varoja nykyistä paremmin ja pyytää komissiota konsultoimaan pikaisesti jäsenvaltioita ja sidosryhmiä, jotta saadaan selville, onko päätöstä korvamerkitä 20 prosenttia Euroopan sosiaalirahaston määrärahoista sosiaalisen osallisuuden edistämiseen ja köyhyyden torjuntaan ryhdytty tosiasiallisesti panemaan täytäntöön.

1.17 kannustaa voimakkaasti komissiota sisällyttämään nykyistä tehokkaampien ja luotettavampien sosiaalinenormien ja sosiaaliturvajärjestelmien periaatteet ilmoitettuun ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin” ja tekemään köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnasta yhden pilarin keskeisistä elementeistä.

2. Johdanto

2.1 Neuvoston puheenjohtajavaltio Alankomaat korostaa tarvetta saada köyhyyden kasvusuuntaus käännettyä EU:ssa. Tavoitteen saavuttamiseksi se haluaa kannustaa jakamaan parhaita käytänteitä, erityisesti kun on kyse yhdenmetyistä lähestymistavoista ja asianomaisten (julkisten ja yksityisten) sidosryhmien yhteistyöstä.

⁽¹⁾ EUVL L 307, 18.11.2008, s. 11.

⁽²⁾ EUVL L 59, 2.3.2013, s. 5. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32013H0112>

2.2 ETSK on köyhyyden torjuntaa käsittelevissä lausunnoissaan omaksunut pikemmin ylhäältä alaspäin suuntautuvan lähestymistavan, koska se vakuuttanut, että köyhyyden torjunta kuuluu päätöksentekijöiden (EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden) vastuulle. Komitea suhtautuu kuitenkin myönteisesti puheenjohtajavaltion aikomukseen järjestää vertaisarviointia, jotta voidaan tarkastella alhaalta ylöspäin suuntautuvia toimintamalleja eli esimerkkejä jäsenvaltioiden köyhyyden torjunnassa soveltamista kumppanuuspohjaisista lähestymistavoista, joissa on mukana useita sidosryhmiä, mm. julkisen sektorin toimijoita, työmarkkinaosapuolia, ruohonjuuritason organisaatioita, voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ja yhteisötalouden toimijoita.

2.3 ETSK on siis täysin samaa mieltä siitä, että köyhyyden torjunta edellyttää monenvälistä lähestymistapaa ja että kaikkien sidosryhmien olisi kannettava kortensa kekoon, jotta köyhyyttä saataisiin vähennettyä mahdollisimman paljon. Tässä lausunnossa mainitut parhaat käytänteet ovat peräisin lukuisilta eurooppalaisilta sidosryhmiltä ⁽³⁾.

3. Yleishuomioita – köyhyyden torjunnan tarve

3.1 Vaikka peräkkäiset vakavat talous- ja finanssikriisit ovat osaltaan lisänneet epävakautta ja köyhyyttä Euroopan unionissa vuodesta 2008 lähtien, sosiaaliturvajärjestelyt ovat useimmissa jäsenvaltioissa auttaneet lieventämään kriisien vaikutuksia. Vuonna 2011 puhjennut finanssikriisiin myötä tämä suuntaus kuitenkin kääntyi ja julkistalouden säästötoimenpiteet alkoivat rajoittaa sosiaalimenoja, mikä pahensi tilannetta. Nykyään jopa Euroopan komissio myöntää, ettei köyhyyden vähentämistä koskeva tavoite ole saavutettavissa. Etenkin tästä näkökulmasta ETSK katsoo, että on tärkeää muuttaa pikaisesti EU:n talouspolitiikkojen yleistä suuntaa, jolla tähdätään edelleen vain säästötoimiin.

3.2 Ilman sosiaaliturvaa lähes puolet eurooppalaisista eläisi köyhyydessä. Viimeaikaiset finanssipoliittiset rajoitteet, joiden avulla kriisiä on pyritty taltuttamaan, ovat kuitenkin heikentäneet hyvinvointipolitiikan kolmea keskeistä tehtävää: automaattista vakautusta, sosiaalista suojelua ja sosiaalisia investointeja. Tähän tilanteeseen on tultava muutos.

3.3 ETSK panee merkille myös, että köyhyyden ja heikon terveyden välillä on erottamaton yhteys, mikä merkitsee, että köyhyyden torjunta on asetettava etusijalle. On johdonmukaisesti osoitettu, että alueilla, joilla suuri osa ihmisistä elää köyhyydessä, myös terveystilanne on heikompi vauraampiin alueisiin verrattuna ⁽⁴⁾. Esimerkiksi eräissä Yhdistyneen kuningaskunnan osissa on havaittu, että köyhemmillä alueilla miehet kuolevat noin yksitoista vuotta aiemmin ja naiset noin seitsemän vuotta aiemmin kuin vastaavilla vauraammilla alueilla ⁽⁵⁾.

3.4 ETSK on vakuuttunut, että Eurooppa 2020 -strategia tulisi nivoa paljon paremmin EU-ohjausjaksoon. Köyhyyden vähentämistä koskevan tavoitteen on edelleen oltava strategian ydin, ja jäsenvaltioiden olisi oltava paljon kunnianhimoisempia. Yksittäisten jäsenvaltioiden tekemät 28 sitoumusta köyhyyden vähentämiseksi eivät yhteenlaskettuna vastaa EU:n yhteistä tavoitetta auttaa vähintään 20:tä miljoonaa ihmistä EU:ssa jättämään köyhyys taakseen vuoteen 2020 mennessä.

⁽³⁾ Suomi: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, s. 49
Suomi/Saksa: Eurofound (2012), *Active inclusion of young people with disabilities or health problems*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, s. 62–63
Kroatia: <http://www.humananova.org/en/news/0/60/the-impact-of-social-cooperative-humana-nova-in-2013th-year/>
Itävalta, Belgia, Norja, Slovenia: <http://www.easpd.eu/en/content/investt> ja <http://investt.eu/>
Ruotsi: http://www.eurodiaconia.org/files/Events/CROSSROADS_20111209_2_AM_2.pdf
Yhdistynyt kuningaskunta: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, s. 30
Skotlanti: <http://links.alliance-scotland.org.uk/>
Latvia: *EU Alliance for Investing in Children, Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, s. 69–74
Espanja: *EU Alliance for Investing in Children (2015), Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, s. 87–92
Saksa: *Social Inclusion and Dignity in Old Age – Promoting participatory approaches to use reference budgets*, s. 46–50
Bulgaria, Romania: <http://amalipe.com/index.php?nav=projects&id=57&lang=2>
Espanja: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen* s. 21
⁽⁴⁾ Davidson, R., Mitchell, R., Hunt, K., (2008), *Location, location, location: The role of experience of advantage in lay perceptions of area inequalities in health*, *Health & Place*, 14: 167–81.
⁽⁵⁾ http://www.audit-scotland.gov.uk/docs/health/2012/nr_121213_health_inequalities.pdf

3.5 Köyhyyden vähentäminen kuuluu ensisijaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan. Ne voisivat parantaa tilannettaan jakamalla keskenään tietoa parhaista käytänteistä, myös yhdenmetyistä lähestymistavoista ja asianomaisten (julkisten ja yksityisten) sidosryhmien yhteistyöstä köyhyyden torjumiseksi. Neuvoston olisi kehotettava jäsenvaltioita laatimaan köyhyyden vähentämiseen tarvittavat yhdenmetyt strategiat.

3.6 Erityisesti työssä käyvien köyhyys on lisääntymässä. Komission tulisi arvioida, miten viimeaikaiset uudistus-toimenpiteet, joihin on ryhdytty työllisyyden edistämiseksi lisäämällä työmarkkinasuhteiden vapautta, vaikuttavat työssä käyvien köyhyyden lisääntymiseen.

3.7 Sosiaalisten vaikutusten arvioinneilla olisi oltava keskeinen rooli lainsäädäntömenettelyn kaikissa vaiheissa, jotta köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen moniulotteisuus voitaisiin ottaa paremmin huomioon (kyse ei ole pelkästään aineellisesta köyhyydestä, vaan myös muunlaisista sosiaalisista ja taloudellisista haitoista, kuten epätasapuoლისista mahdollisuuksista saada koulutusta, työtä, asunto tai terveydenhoitopalveluja sekä osallistua yhteisön toimintaan).

3.8 Köyhyys on myös maailmanlaajuinen huolenaihe. EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon YK:n vuonna 2015 hyväksymät kestävä kehityksen tavoitteet⁽⁶⁾ (lähinnä tavoite 1: köyhyyden poistaminen kaikissa muodoissaan kaikkialta) ja sisällytettävä ne omiin strategioihinsa. Lisäksi kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030⁽⁷⁾ olisi kytkettävä Euroopan 2020 -strategiaan.

3.9 ETSK on tietoinen siitä, että komissio aikoo piakkoin lanseerata ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin”, ja komission mukaan jäsenvaltioiden ”ylöspäin suuntautuva lähentyminen” sosiaalialioissa on pilarissa tärkeässä asemassa. ETSK kannustaa komissiota sisällyttämään pilariin nykyistä tehokkaampien ja luotettavampien sosiaalioimien ja sosiaaliturvajärjestelmien periaatteet⁽⁸⁾ (tarkemmin sanottuna vahvat sosiaalioimien, joilla taataan riittävä tulotuki kaikissa elämänavaiheissa, osallistavat työmarkkinat sekä laadukkaiden ja kohtuuhintaisten palvelujen saantimahdollisuudet kaikille) ja siten tekemään köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnasta yhden pilarin keskeisistä elementeistä.

4. Erityishuomioita – tarkastelun arvoisia välineitä

4.1 Euroopan komissio on tehnyt hyvin aktiivisesti ehdotuksia kattaviksi suosituksiksi, joita on pidetty erittäin hyödyllisinä köyhyyden torjunnassa. Tämä pätee erityisesti suositukseen työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi ja suositukseen ”Investoidaan lapsiin – murretaan huono-osaisuuden kierre”. Jos neuvosto haluaa antaa etusijan ”yhdenmetylle lähestymistavalle” köyhyyden torjunnan suhteen, sen olisi alkajaisiksi muistutettava jäsenvaltioita siitä, että niiden on syytä noudattaa näitä suosituksia aktiivisesti.

4.2 Toinen hyvä komission aloite on vuonna 2013 esitetty sosiaalialan investointipaketti⁽⁹⁾. ETSK on jo kehottanut komissiota toteuttamaan kunnianhimoista ja laaja-alaista sosiaalisten investointien toimintasuunnitelmaa ja vahvistamaan sitä EU-ohjausjakson kaikissa vaiheissa⁽¹⁰⁾. Sosiaalisilla investoimella viitataan mm. toimintalinjoihin, joiden tarkoituksena ei niinkään ole vain vahinkojen ”korjaaminen” taloudellisten tai poliittisten kriisiaikojen jälkeen vaan joiden avulla yksittäisiä ihmisiä ja perheitä valmistetaan vastaamaan kilpailukykyisen osaamisyhteiskunnan mukanaan tuomiin uusiin riskeihin. Tämä tehdään investoimalla inhimilliseen pääomaan varhaislapsuudesta lähtien⁽¹¹⁾. Sosiaalisten investointien eduista huolimatta kaikki jäsenvaltiot eivät edelleenkään sovelle tällaista toimintamallia. Jos neuvosto haluaa koota parhaita köyhyydentorjuntakäytänteitä, sen olisi ehdottomasti tarkasteltava tähänastisia saavutuksia sosiaalisten investointien saralla ja tuettava tämäntyyppisiä aloitteita⁽¹²⁾.

4.3 Eräiden jäsenvaltioiden vähimmäistoimeentulojärjestelmät eivät ole riittäviä köyhyyden torjumiseksi⁽¹³⁾. Vaikka muutamat maat ovat uudistaneet kyseisiä järjestelmiään vuoden 2010 jälkeen (mm. Itävalta, Saksa, Espanja ja Portugali) taikka ilmoittaneet uudistusaikeistaan tai käynnistäneet uudistuskokeiluja (mm. Kreikka ja Italia), tämä ei vielä riitä. ETSK on esittänyt EU-tason toimia riittävän vähimmäistoimeentulon edistämiseksi unionissa⁽¹⁴⁾ ja kehottanut investoimaan yleisiin, kattaviin ja asianmukaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, joiden avulla voidaan torjua köyhyysriskejä elämän kaikissa vaiheissa⁽¹⁵⁾. Neuvoston olisi tuettava kaikkia näitä toimenpiteitä.

⁽⁶⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1300>

⁽⁷⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁽⁸⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32013H0112>

⁽⁹⁾ COM(2013) 83 final ja siihen liittyvät asiakirjat.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽¹¹⁾ Hemerijck (2014) sekä Social Justice Ireland -pohdintaryhmän raportti Europe: A union for the powerless as well as the powerful.

⁽¹²⁾ Ks. Social Investment in Europe – A study of national policies (2015), Euroopan komissio.

⁽¹³⁾ Bouget ym. (2015) sekä Social Justice Ireland -pohdintaryhmän raportti Europe: A union for the powerless as well as the powerful.

⁽¹⁴⁾ Ks. EUVL C 170, 5.6.2014, s. 23.

⁽¹⁵⁾ Ks. alaviite 10.

4.4 Lisäksi kulutusluottojen ylenmääräinen ja vastuuton myöntäminen sekä kotitalouksien taloudellisen tilanteen huolimaton arviointi ovat olleet syynä ylivelkaantumiskierteeseen kriisin ja säästötoimien leimaamina viime aikoina. Jo noin 70 prosenttia velkaantuneista elää toimeentulorajan alapuolella EU:ssa, ja vaikka jotkut ovat ansiotyössä, heidän palkkansa ei riitä velan kattamiseen. Tämä tilanne edellyttää toimenpiteitä kulutusluottojen myöntämisen tiukentamiseksi ja hillitsemiseksi erityisesti, kun kyse on välittäjistä ja muista kuin rahoitusalan yhteisöistä, jotka eivät noudata sääntöjä ja kannustavat ottamaan lainaa kohtuuttomin koroin.

5. Erityishuomioita – ohjausta koskevat toimenpiteet

5.1 Eurokriisin vuoksi Euroopan talouden ohjausjärjestelmään tehtiin kauaskantoisia muutoksia, ja painopiste oli ensisijaisesti makrotalouden vakaudessa ja kasvua edistävissä uudistuksissa. Sosiaalipoliittiseen ohjausjärjestelmään ei ole tähän mennessä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Talouspolitiikassa olisi kuitenkin otettava huomioon vaikutukset, joita sillä on laadukkaisiin työpaikkoihin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Koska sosiaalisesta ulottuvuudesta olisi hyötyä talous- ja rahaliitolle, neuvoston tason ohjausrakenteiden olisi lisäksi oltava nykyistä tasapainoisempia ja talous- ja rahoitusasioiden neuvoston ja työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston yhteistyötä olisi tiivistettävä.

5.2 Työllisyyskomitealla ja sosiaalisen suojelun komitealla olisi jatkossakin oltava aktiivinen rooli arvioitaessa kansallisia uudistuksia osana EU-ohjausjaksoa, mutta niiden olisi vähitellen ryhdyttävä konsultoimaan asianomaisia eurooppalaisia sidosryhmiä EU:n tasolla.

5.3 Eurooppa 2020 -strategiassa köyhyyden määrittelemiseen käytetty yhdistelmäindikaattori perustuu kolmeen erilliseen indikaattoriin: 1) köyhyysuhan alla olevat, 2) vakavaa aineellista puutetta kärsivät ja 3) hyvin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa elävät ihmiset. Strategian mukaan jäsenvaltioiden on kokonaistavoitteen saavuttamisen edistämiseksi asetettava omat kansalliset tavoitteensa näiden kolmen indikaattorin pohjalta ja omien sisäisten painopisteidensä ja olosuhteidensa mukaisesti. ETSK:n mielestä se, että jäsenvaltioille on annettu vapaus valita edellä esiteltyjen kolmen indikaattorin välillä, mikä on osaltaan aiheuttanut eroavuuksia jäsenvaltiokohtaisissa lähestymistavoissa, saattaa kuitenkin tehdä uudet suositukset tarpeellisiksi.

5.4 Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston (EAPN) tekemä arviointi vuoden 2015 kansallisista uudistusohjelmista osoittaa, että 88 prosentissa niistä köyhyys ei kuulunut keskeisiin painopistealueisiin ja ettei köyhyyden vähentämistä mainittu yhdessäkään vuoden 2015 maakohtaisista suosituksista⁽¹⁶⁾. EAPN onkin ehdottanut, että EU-ohjausjaksossa keskityttäisiin enemmän sosiaalisiin kysymyksiin ja että tämä linja alkaisi vuotuisesta kasvuselvityksestä ja jatkuisi kaikkien maiden osalta köyhyyden vähentämistä koskeviin maakohtaisiin suosituksiin saakka⁽¹⁷⁾. ETSK kannattaa ehdotusta ja suosittaa, että jäsenvaltiokohtaiset sidosryhmät otetaan mukaan kansallisten uudistusohjelmien valmisteluun ja toteutukseen sekä ohjelmia koskevaan viestintään. Asianomaisten unioni- ja jäsenvaltiotason sidosryhmien kuulemisten tulokset olisi yleisesti ottaen julkistettava EU-ohjausjakson yhteydessä, jotta jäsenvaltiot voisivat oppia toisiltaan.

5.5 Komission tulisi käynnistää erillinen prosessi köyhyyttä ja eriarvoisuutta koskevien EU:n ja jäsenvaltioiden tilastojen parantamiseksi, jotta voidaan tarkentaa tämän monisyisen yhteiskunnallisen ongelman seuranta. Tämän hankkeen tulisi johtaa siihen, että otetaan käyttöön joukko nykyistä tarkempia yhteisiä indikaattoreita, jotka tarjoavat merkityksellisiä tietoja kansallisia ja EU:n toimia varten, mukaan lukien kestävä kehityksen tavoitteisiin ja eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvät toimenpiteet.

5.6 Sosiaalisten vaikutusten arvioinnit ovat keskeisen tärkeitä pyrittäessä havaitsemaan, mitä köyhyyteen liittyviä riskejä toimenpiteillä on tietyillä uudistettavilla aloilla: esimerkiksi julkisen talouden vakauttaminen, julkisen velan hoitaminen, verotus, työmarkkinat, rahoitusmarkkinoiden sääntely, julkisten palvelujen tarjonta ja julkiset investoinnit. Erityisesti olisi tehtävä oikea-aikaisia sosiaalisten vaikutusten arviointeja EU-ohjausjakson yhteydessä tiiviissä yhteistyössä työmarkkina-asapuolten, kansalaisyhteiskunnan sekä asianomaisten asiantuntijoiden kanssa jäsenvaltioissa ja EU-tasolla.

5.7 Eurooppa 2020 -strategian mukainen köyhyyden vähentämisen tavoite olisi otettava EU-ohjausjaksossa kaikilta osin huomioon, ja asian tulisi olla esillä systemaattisesti koko prosessin ajan siten, että 1) toteutetaan erityisiä toimenpiteitä köyhyyden lievittämiseksi, 2) käytetään vertailukelpoisia indikaattoreita köyhyytilanteen ja toimien tehokkuuden arvioimiseksi ja 3) veloitetaan toteuttamaan sosiaalisten vaikutusten arviointi kaikista kansallisissa uudistusohjelmissa ja maakohtaisissa suosituksissa esitetyistä uudistuksista.

⁽¹⁶⁾ Esimerkki: Vaikka köyhyysaste oli Bulgariassa erittäin korkea vuonna 2015, tätä ei tuotu vuoden 2015 maakohtaisissa suosituksissa esiin.

⁽¹⁷⁾ Ks. EAPN (2015), Can the Semester deliver on poverty and participation? EAPN Assessment of the National Reform Programmes 2015

5.8 Jäsenvaltioiden olisi suunniteltava ja toteutettava kattavia ja yhdennettyjä kansallisia strategioita köyhyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän torjumiseksi. Näiden strategioiden olisi katettava seuraavat osa-alueet: riittävä tulotuki, osallistavat työmarkkinat, laadukkaat työpaikat, yhtäläiset mahdollisuudet saada kohtuuhintaisia laadukkaita palveluja, EU:n rakennerahastovarojen parempi hyödyntäminen, muuttajien taloudellinen ja sosiaalinen kotouttaminen, syrjinnän torjuminen ja yhteistyökumppanuus työmarkkinaosapuolten ja asianomaisten valtiovallasta riippumattomien sidosryhmien kanssa.

5.9 On myös torjuttava ylivelkaantumista toteuttamalla vastuullisia toimia, jotka koskevat luotonantoa (välittäjien ja luottokorttien myöntämisen tiukka sääntely, aggressiivisen mainonnan kieltäminen, koronkiskonnan kieltäminen, asunnon ja muun välttämättömän irtaimiston ulosmittauksen kieltäminen), sovittelun vahvistamista riitojen ratkaisemisessa, ylivelkaantuneiden jaloilleen pääsemisen tukemista (toinen mahdollisuus, new start policy) sekä asiaan liittyvää tiedottamista ja koulutusta ja ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemistä.

5.10 Jäsenvaltioiden on hyödynnettävä EU:n rakennerahastovaroja edistääkseen kaikkien sosiaalista osallisuutta. Komission olisi erityisesti varmistettava jäsenvaltioilta ja sidosryhmiltä viipymättä, onko neuvoston päätöstä korvamerkitä 20 prosenttia Euroopan sosiaalirahaston määrärahoista sosiaalisen osallisuuden edistämiseen ja köyhyyden torjuntaan ⁽¹⁸⁾ ryhdytty panemaan täytäntöön.

6. Erityishuomioita – sidosryhmien osallistumista koskevat toimenpiteet

6.1 Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeisiin kuuluva köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi luotiin laaja-alaiseksi kehykseksi, joka kattaa moninaisia EU:n köyhyydenvähentämistavoitteen saavuttamista edistäviä toimintalinjoja ⁽¹⁹⁾. Sen oli tarkoitus tarjota pohja jäsenvaltioiden hallitusten, EU:n toimielinten ja keskeisten sidosryhmien yhteiselle sitoumukselle torjua köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä, mutta toistaiseksi se on ollut pelkkä keskustelufoorumi eikä ole tuottanut konkreettisia tuloksia köyhyyden vähentämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Neuvoston ja komission olisi pohdittava keinoja vahvistaa sitä niin, että se voi toimia köyhyyden torjunnan parhaita käytänteitä tukevana foorumina, ja huolehdittava siitä, että se nivotaan EU:n keskeisiin prosesseihin eli EU-ohjausjaksoon ja Eurooppa 2020 -strategiaan.

6.2 ETSK palauttaa mieleen edellisten kasvua ja työllisyyttä koskevien yhdennettyjen suuntaviivojen johdanto-osan 16 kappaleen, jossa todetaan suoraan että Eurooppa 2020 -strategiaa ”olisi tarvittaessa toteutettava, seurattava ja arvioitava kaikkien kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa kumppanuudessa, jossa parlamentit, työmarkkina-osapuolet ja kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat tiiviisti mukana” ⁽²⁰⁾. Tämän katkelman avulla on tarkoitus tähdentää, että tapaa, jolla eurooppalaisia ja jäsenvaltiokohtaisia sidosryhmiä kuullaan EU-ohjausjakson suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa, on parannettava.

6.3 EAPN:n analyysissä korostetaan, etteivät EU:n toimielimet ja asianomaiset (julkiset ja yksityiset) sidosryhmät, kuten työmarkkinaosapuolet, valtiovallasta riippumattomat organisaatiot yms., osallistu ohjausjakson suunnittelu- ja toteutusvaiheeseen tarkoituksenmukaisella tavalla. Jotta kansalaisyhteiskunta pääsee tosiasiallisesti mukaan ohjausjakson kaikkiin vaiheisiin, komission on viipymättä tehtävä ehdotus uusista osallistumista koskevista suuntaviivoista ja seurattava edistystä maakohtaisissa raporteissa ja muissa seuranta-asiakirjoissa.

6.4 On myös tarpeellista olla yhteydessä niihin, jotka kärsivät köyhyyttä, jotta voidaan kuulla heidän näkemyksiään ja torjua laajamittaista vieraantumista EU:sta etenkin nuorten keskuudessa. Hyvänä käytänteenä mainittakoon esimerkiksi EAPN:n vuotuiset tapaamiset niiden kanssa, joilla on omakohtaista kokemusta köyhyydestä. ETSK kehottaa komissiota varmistamaan, että näitä tapaamisia tuetaan jatkossakin taloudellisesti ja että ne sisällytetään köyhyydenvähentämistavoitteen toteuttamisessa saavutettua edistystä käsittelevään kuulemismenettelyyn osaksi EU-ohjausjaksoa. Lisäksi tällaisia tapaamisia olisi järjestettävä myös jäsenvaltiotasolla.

⁽¹⁸⁾ Ks. <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=fi>

⁽¹⁹⁾ Ks. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=961> ja EUVL C 248, 25.8.2011, s. 130.

⁽²⁰⁾ Ks. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14338-2010-INIT/fi/pdf>

7. Erityishuomioita – vastuu parhaista monitasoisista köyhyyden torjunnan käytänteistä

7.1 ETSK kannattaa puheenjohtajavaltio Alankomaiden aikomusta järjestää vertaisarviointeja parhaista monitasoisista köyhyydentorjuntakäytänteistä, mutta korostaa, etteivät kunnat voi olla yksin vastuussa tällaisten esimerkkien tarjoamisesta. ETSK:n mielestä alueelliset ja paikalliset aloitteet eivät korvaa keskustason vastuualueita ja takeita. Valtiovallan sekä julkisten ja yksityisten sidosryhmien on tehtävä järjestelmällistä ja jäsenneltyä yhteistyötä, jos ne haluavat päästä köyhyyden vähentämistä koskevaan tavoitteeseen.

7.2 ETSK toteaa, että esimerkiksi Alankomaissa monia sosiaaliasioidiin liittyviä vastuualueita on siirretty kunnille. Lukuisien tehtävien keskittäminen kuntatasolle saattaa olla kustannustehokasta ja mahdollistaa edunsaajien tarpeita vastaavat räätälöidyt ratkaisut, mutta kuten Alankomaiden maakohtaisissa suosituksissa todetaan, vaarana on rahoituksen mahdollinen väheneminen, ja sitä pitää välttää. Aloitteiden hajauttaminen ei ole sovitettavissa yhteen kuntien talousarvioiden supistamisen kanssa.

7.3 Näin ollen ETSK katsoo, että vaikka alue- ja paikallistasolla varmasti on parhaita käytänteitä, nämä tahot eivät voi eivätkä saa toimia yksin. Ne tarvitsevat tuekseen kansallisia strategioita.

7.4 ETSK katsoo myös, että valittaessa parhaita käytänteitä, joita on tarkoitus tehdä tunnetuksi, huomio on kohdistettava näyttöön perustuviin toimintamalleihin (esim. seuraavanlaisten kysymysten avulla: 1) toimiiko aloite käytännössä? 2) onko se mahdollista toteuttaa myös muualla?). Lisäksi on keskityttävä edistämään asianomaisten sidosryhmien välisiä yhteyksiä. Parhaiden käytänteiden vaihtoa varten on myös luotava asianmukaiset puitteet.

7.5 Nämä käytänteet ilmentävät selvästi tarvetta harjoittaa tehokasta sosiaalipolitiikkaa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi, organisoida sosiaalipalvelut uudelleen, tarkistaa sosiaalityöntekijöiden toimintatapoja niiden mukauttamiseksi köyhyydessä elävien ihmisten tarpeisiin, kannustaa sosiaalialan toimijoita hyödyntämään ammatillista kokemustaan sosiaalipolitiikkojen kehittämisessä ja antaa toimivaltuuksia niille, jotka helpottavat köyhyydessä elävien integroitumista ja heidän sosiaalisen asemansa paranemista.

Bryssel 18. helmikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

LIITE

Lausuntoa käsiteltäessä hylättiin seuraava muutosehdotus, joka sai äänestyksessä tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä.

Muutosehdotus 15 (Lech Pilańskin tekemä)**Kohta 1.15****Muutetaan kuulumaan seuraavasti:**

"kannustaa voimakkaasti komissiota sisällyttämään nykyistä tehokkaampien ja luotettavampien sosiaal normien ja sosiaaliturvajärjestelmien periaatteet ilmoitettuun 'Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin' ja tekemään köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnasta yhden pilarin keskeisistä elementeistä. Ehdottaessaan ratkaisuja 'Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin' puitteissa Euroopan komission tulisi ottaa huomioon yksittäisten jäsenvaltioiden sosioekonomisen kehityksen erot ja pohtia mahdollisia, eritoten sosiaalisten normien kohottamisesta johtuvia vaikutuksia työllisyystasoon sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen uhkaa kyseisissä maissa."

Muutosehdotuksesta äänestettiin, ja se hylättiin äänin 59 puolesta ja 131 vastaan 13:n pidättyessä äänestämästä.

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

514. TÄYSISTUNTO 17. JA 18. HELMIKUUTA 2016

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma”

(COM(2015) 468 final)

(2016/C 133/04)

Esittelijä: Daniel MAREELS

Euroopan komissio päätti 30. syyskuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma”

(COM(2015) 468 final).

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 26. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 17 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 179 ääntä puolesta ja 1 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Koska Euroopan talouksien elpyminen on edelleen hidasta ja haurasta ja investointien määrä vähäinen, nyt on ensisijaisen tärkeää hyödyntää kaikkia keinoja **talouden elvyttämiseksi terveeltä ja vakaalta pohjalta yhä yhtenäisemmissä puitteissa**. ETSK katsoo, että pääomamarkkinaunioni voi edistää tämän tavoitteen saavuttamista, ja **suhtautuu** näin ollen **myönteisesti pääomamarkkinaunionin luomista koskevaan toimintasuunnitelmaan**.

1.2 Komitea **kannattaa** toimintasuunnitelman **tavoitteita**. **Pääoman saatavuutta** Euroopassa on tarkoitus **helpottaa, ja pääomaa on määrä kanavoida kaikille yrityksille, infrastruktuurihankkeisiin** ja pitkän aikavälin hankkeisiin, jotka ovat kestävyysajattelun mukaisia. Näin pystytään edistämään työllisyyttä. **Sijoittajille ja investoijille** tarjoutuvia **mahdollisuuksia tulee lisätä** ja näiden tahojen suojelua tulee parantaa.

1.3 **Rahoituslähteiden laajentaminen ja monipuolistaminen** on investointien ja kasvun lisäämisen sekä työpaikkojen luomisen keskeinen edellytys. Se tulee toteuttaa **yhtenäisillä pääomamarkkinoilla**. Komitea katsoo, että sääntöjen mahdollisimman kattavalle yhdenmukaistamiselle ja yhtenäistämiseksi tulee antaa etusija. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että toimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden käyttöönotto, soveltaminen ja valvonta tapahtuvat kaikissa jäsenvaltioissa samalla tavalla.

1.4 Komitean mielestä **pääomamarkkinaunionin onnistumisen** edellytyksenä on nykyisen järjestelmän parhaiden puolien nivominen yhteen sen kanssa, että tarjotaan mahdollisimman paljon uusia tilaisuuksia. Tässä yhteydessä tulee pitää ensisijaisena riittävän rahoituksen vaivatonta saatavuutta monista eri lähteistä, pääoman entistä tasapuolisempaa kohdentamista ja pääomakustannusten pienentämistä. Kansainvälinen kilpailukyky ja vetovoima on taattava.

1.5 **Pankkirahoituksella** on vastaisuudessakin tärkeä asema talouden rahoittamisessa. Pankeilla on tärkeä rooli sekä luotonantajina että pääomamarkkinoilla toimivina välittäjinä. Komitea katsoo, että tiettyjä uusia markkinoita, mm. järjestämättömien lainojen markkinoita, tulee tutkia tarkemmin, sillä ne voivat helpottaa etenkin pk-yritysten luotonsaantia.

1.6 Työllisyyden kannalta erittäin tärkeiden **pk-yritysten** ja erityisesti mikro- ja pienyritysten – Euroopan talouden liikkeellepanevan voiman – **rahoitus on komitealle sydämen asia**. Komitealla on kuitenkin vakavia epäilyksiä pääomamarkkinaunionin tarkoituksenmukaisuudesta ja tehokkuudesta pk-yritysten kannalta.

1.6.1 Kynnys päästä pääomamarkkinoille on mikro- ja pienyrityksille yleisesti ottaen liian korkea. Niiden **on voitava valita itselleen parhaiten soveltuvat rahoituskanavat**. Tulee huolehtia siitä, että käytettävissä on mahdollisimman laaja valikoima rahoitusrakenteita ja -mahdollisuuksia, ja tehdä rahoituksen ekosysteemistä mahdollisimman monipuolinen.

1.6.2 On myös syytä huomata, että esimerkiksi vakuuksien osalta edelleen lisätukea tarvitsevaan perinteiseen pankkirahoitukseen liittyy kansallisia ominaispiirteitä. Pääomamarkkinaunionin ei tule kyseenalaistaa hyviksi osoittautuneita rakenteita. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyssä on vastedes otettava paremmin huomioon hyviksi osoittautuneet kansalliset ominaispiirteet, jotta ei vaaranneta luotonantoa pk-yrityksille aluetasolla.

1.6.3 Lisäksi on selvitettävä kaikkia muita käyttökelpoisia vaihtoehtoja ja kehiteltävä, mikäli mahdollista, muita ratkaisuja (kuten Junckerin ohjelmassa). Myös EIP:n roolia talouden rahoittamisessa käytettävien välineiden (vakuusjärjestelyt yms.) yhteydessä voidaan edelleen vahvistaa ⁽¹⁾. Yksinkertaisia, läpinäkyviä ja standardoituja eli YLS-arvopaperistamisia koskevat ehdotukset ⁽²⁾ ovat niin ikään askel oikeaan suuntaan.

1.6.4 **Muille pk-yrityksille** on kaikkien yritysten tapaan tarjottava mahdollisuus hyödyntää tehokkaasti pääomamarkkinoita. Rahoitusta on voitava saada edullisemmin ja pienemmin kustannuksin. **Tiedon puute**, joka on nykyisellään merkittävä haitta, tulee korjata, ja kehyksestä tulee tehdä **pk-yritysten kannalta suotuisampi**. Tässä yhteydessä kannattaneet poimia ideoita olemassa olevista parhaista käytänteistä.

1.7 Komitea katsoo, että **EU:n talous- ja rahoitusvakauden** tulee olla pääomamarkkinaunionin keskeisiä päämääriä. Lisäämällä ja monipuolistamalla rahoituslähteitä sisämarkkinoilla helpotetaan riskin tervettä hajauttamista. Euroopan talouksien ja niiden häiriönsietokyvyn tulee vahvistua.

1.8 Komitea pitää tarpeellisena, että asianmukaisen **sääntely- ja valvontakehyksen** avulla edistetään kaikin tavoin pääomamarkkinoiden vahvuuksien kehitystä ja pidetään haittapuolet, kuten liiallisten tai kohtuuttomien riskien otto, kurissa. Uuden järjestelmän on kestettävä mahdollisten uusien kriisien kielteiset vaikutukset. Tämä edellyttää lisäksi lähentymisen ja yhteistyön tehostamista mikro- ja makrotason vakauden valvonnassa sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla.

1.9 Kehyksessä tulee puuttua myös **varjopankkitoimintaan**, ja sääntelyn katvealueiden hyväksikäytön riskiä on pyrittävä hillitsemään. Lisäksi on tärkeää varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille samankaltaista rahoitus-toimintaa markkinoilla harjoittaville tarjoajille. ”Samat riskit, samat säännöt” -periaatteen on pädettävä yleisesti.

⁽¹⁾ Vrt. myös aiheeseen ”EU:n teollisuus- ja rahapolitiikka – EIP:n rooli” liittyvä ETSK:n toiminta, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-industry-monetary-policy-eib>

⁽²⁾ Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisistä arvopaperistamissäännöistä ja eurooppalaisesta kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta ja komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista annetun asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta (EUVL C 82, 3.3.2016, s. 1).

1.10 Pääomamarkkinat tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia **pääomamarkkinoilla toimiville sijoittajille ja investoijille**. Komitea suhtautuu asiaan myönteisesti, kunhan suojajärjestelyt ovat asianmukaiset ja aiempaa paremmat. Tätä ajatellen on suotavaa jatkaa yksinkertaistamista, lisätä avoimuutta sekä parantaa rahoitusvälineiden vertailukelpoisuutta ja tehostaa niitä koskevaa tiedotusta. Tästä hyötyvät sitä paitsi myös rahoitusta etsivät yritykset. Lisäksi on aiheellista lisätä talousvalistusta.

1.11 Komitea kannattaa **toimintasuunnitelman toteutukseen** kaavailtua alhaalta ylöspäin etenevää ja asteittaista lähestymistapaa, mutta se pitää kuitenkin tarpeellisena ryhtyä viipymättä jatkotoimiin, jotta voidaan hyödyntää vihreän kirjan jälkeen virinnyttä nostetta ja tukea. ETSK korostaa, että pääomamarkkinaunionin luominen on kauaskantoinen hanke, jossa yksityiskohdilla ja vakuuksilla on ratkaiseva merkitys. Lisäksi lainansaannin helpottaminen ei varmaankaan muodosta ongelmaa kaikissa jäsenvaltioissa, eikä tarjontapuolen helpotuksilla voida koskaan ratkaista kysyntäpuolen ongelmaa. On siis varottava pitämästä pääomamarkkinaunionia ratkaisuna kaikkiin EU:ssa esiintyviin ongelmiin.

1.12 Nyt on todella tärkeää pitää tavoitteet kirkkaina mielessä ja edistyä niissä säännöllisesti. Komitea on **huolissaan siitä, että lopulliseen tulokseen pääseminen vie aikaa**. Tämä johtuu paitsi suunnitelman rakenneosien runsaudesta myös siitä, että suuret kansalliset erot eivät katoa hetkessä. Komitea kannattaa **säännöllisten väliarviointien** tekemistä ja osallistuu niihin mielellään.

2. Taustaa

2.1 Junckerin johtama komissio laati heti toimikautensa aluksi Euroopan investointiohjelman, jonka avulla on tarkoitus saavuttaa komission ehdottoman ensisijaisina pitämät kasvu-, työllisyys- ja investointitavoitteet. Ohjelma kattaa kolme osaluuetta, joista yksi on ”investointien kannalta suotuisten olosuhteiden luominen”⁽³⁾. Eteneminen askel askeleelta kohti pääomamarkkinaunionia on digitaalisten sisämarkkinoiden ja energiaunionin luomisen ohella kolmannen osa-alueen tärkeimpiä tavoitteita.

2.1.1 Komissio julkaisi syyskuussa 2015 pääomamarkkinaunionin luomista koskevan toimintasuunnitelmansa⁽⁴⁾. Tätä ennen toteutettiin aihetta käsittelevän vihreän kirjan pohjalta kuulemismenettely, johon osallistui runsaasti eri tahoja, mm. ETSK⁽⁵⁾. Toimintasuunnitelmassa esitellään rakenneosat kaikki jäsenvaltiot kattavan, toimivan ja yhdentyneen pääomamarkkinaunionin luomiseksi vuoteen 2019 mennessä.

2.1.2 Rakenneosat, joita on kaikkiaan 33 ja jotka julkistetaan useissa erissä, liittyvät pääasiassa seuraaviin aloihin ja aihepiireihin⁽⁶⁾:

- innovaatiotoiminnan, uusien yritysten ja listaamattomien yritysten rahoittaminen
- toimet, joilla helpotetaan yritysten pääsyä julkisille markkinoille ja yritysten pääoman hankintaa julkisilta markkinoilta
- pitkäaikaiset investoinnit, infrastruktuuri-investoinnit ja kestävät investoinnit
- yksityis- ja yhteisösijoitusten edistäminen
- pankkikapasiteetin valjastaminen talouselämän tueksi
- rajat ylittävien investointien helpottaminen.

2.1.3 Toimintasuunnitelman mukaan jokainen näistä rakenneosista edistää jo sinänsä asetettujen tavoitteiden saavuttamista, mutta myös kumulatiiviset vaikutukset ovat merkittäviä.

⁽³⁾ Ks. Euroopan komission verkkosivut http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_fi.htm

⁽⁴⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma, COM(2015) 468 final. Ks. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1447000363413&uri=CELEX:52015DC0468>.

⁽⁵⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Vihreä kirja pääomamarkkinaunionin muodostamisesta” (EUVL C 383, 17.11.2015, s. 64).

⁽⁶⁾ Ks. tarkemmin pääomamarkkinaunionin luomista koskevan toimintasuunnitelman liite 1.

2.2 Kaavaillulla pääomamarkkinaunionilla pyritään useisiin päämääriin, mm. lujittamaan yhteyttä säästämisen ja kasvun välillä.

2.2.1 Pääomamarkkinaunionin avulla on tarkoitus laajentaa rahoituslähteiden valikoimaa Euroopassa pankkirahoituksen ulkopuolelle vahvistamalla rahoitusmarkkinoiden roolia. Kyse on siis talouden rahoituslähteiden monipuolistamisesta hyödyntämällä myös pankkien ulkopuolista rahoitusta. Pääomamarkkinaunionin on määrä helpottaa pääoman hankintaa Euroopassa ja sen kanavoimaa kaikille yrityksille, infrastruktuurihankkeisiin ja pitkän aikavälin hankkeisiin, jotka ovat kestävyysajattelun mukaisia.

2.2.2 Tavoitteena on syventää rahoituspalvelujen sisämarkkinoita. Pääomamarkkinaunionin luominen johtaa rahoitusmarkkinoiden laajempaan ja voimakkaampaan yhdyntymiseen ja kilpailun lisääntymiseen. Pääomamarkkinat hyötyvät sisämarkkinoiden koon vaikutuksista, ja niiden likviditeetti ja kilpailukyky paranevat.

2.2.2.1 Pääomamarkkinaunionin avulla tulee pystyä edistämään kasvua ja rahoitusvakautta. Koska tällainen unioni helpottaa yritysten rahoituksensaantia, se edistää kasvua ja työpaikkojen luomista. Riskien hajauttaminen vakauttaa koko järjestelmää.

2.2.3 Myös kansalaiset ja kuluttajat voivat hyötyä tästä merkittävästi muun muassa lisääntyvien sijoitus- ja investointimahdollisuuksien johdosta.

3. Huomioita ja kommentteja

3.1 Toimintasuunnitelman käynnistäminen on myönteistä. Hyvää ei ole ainoastaan se, että toimintasuunnitelma annettiin jo runsaan puolen vuoden kuluttua vihreän kirjan julkaisemisesta, vaan etenkin se, että etusijalla on pyrkimys vauhdittaa kaikin mahdollisin tavoin taloutta laajentamalla ja parantamalla talouden rahoitusmahdollisuuksia ja antamalla siten uusia sysäyksiä kasvun ja ihmisarvoisen työn edistämiseksi.

3.2 Komitea kannattaa toimintasuunnitelman tavoitteita ja siinä esitettyjä ensisijaisia toiminta-aloja:

- Lisätään Euroopan yritysten ja erityisesti pk-yritysten saatavilla olevia rahoitusmahdollisuuksia. Pääomamarkkinaunionin olisi laajennettava yritysten rahoitusvaihtoehtojen valikoimaa. Kaikilla yrittäjillä on oltava kattavasti mahdollisuus hyödyntää näitä vaihtoehtoja rahoitusportaiden kaikilla tasoilla.
- Varmistetaan asianmukainen sääntely-ympäristö pitkäaikaisille ja kestävyysperiaatteita noudattaville investoinneille sekä Euroopan infrastruktuurihankkeiden rahoitukselle.
- Lisätään pien- ja yhteisösijoittajien investointeja sekä kyseisten sijoittajien saatavilla olevia vaihtoehtoja näiden tarpeisiin mukautetun sijoittajansuojan puitteissa.
- Parannetaan pankkien lainanantokapasiteettia mm. elvyttämällä asianmukaisesti arvopaperistamistoimia ja -markkinoita. Tämän on määrä mahdollistaa se, että pankit voivat tarjota pk-yrityksille lisää rahoitusta.
- Laaditaan kattava arvio finanssikriisin takia hyväksytyyn finanssilainsäädännön kumulatiivisista vaikutuksista ja johdonmukaisuudesta reaalitalouden rahoittamista ajatellen.
- Puretaan valtioiden rajat ylittäviä esteitä ja kehitetään kaikkien 28 jäsenvaltion pääomamarkkinoita mm. poistamalla tiettyjä olemassa olevia vero- ja muita esteitä.

Tärkeää on paitsi se, että pääomamarkkinaunionin luomisen edellyttämät lukuisat toimet on koottu yhteen ja samaan suunnitelmaan, myös se, että on selvästi olemassa keskustelutahtoa ja valmiutta poistaa esteitä, jotka haittaavat Euroopan rahoitusjärjestelmän jatkokehittämistä.

3.3 Tavoiteltu rahoituslähteiden monipuolistaminen ei saa tapahtua pankkijärjestelmän kustannuksella. Pankki- ja markkinarahoitus kulkevat käsi kädessä, ja ne tulee mieltää toisiaan täydentäviksi. Pankit toimivat sitä paitsi myös välittäjinä pääomamarkkinoilla.

3.3.1 Yksi toimintasuunnitelman painopisteistä on parantaa pankkien valmiuksia lainata rahaa talouden käyttöön. Järjestämättömät lainat⁽⁷⁾ herättävät yhä edelleen huolta EU:ssa ja sitovat pääomaa, jota voitaisiin muussa tapauksessa käyttää uusien lainojen myöntämiseen. Komitea katsoo, että komission olisi ryhdyttävä toimiin kapasiteetin vapauttamiseksi pankkien taseista siten, että edistetään NPL-arvopaperistamista ja luodaan markkinat arvoltaan alentuneille omaisuuserille. Pankkilainojen saatavuus voisi parantua, jos vaikeuksissa olevien yritysten pankkiveloille luodaan syvät ja läpinäkyvät markkinat tai mikäli ne ovat jo olemassa, niitä piristetään.

3.4 Syvät, likvidit ja tehokkaat pääomamarkkinat voivat hyödyttää kaikkia tällaisten markkinoiden toimijoita.

3.4.1 Pääomamarkkinat voivat siis parantaa rahoitusta etsivien yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta ja johtaa rahoitusehtojen paranemiseen ja siten pääomakustannusten pienenemiseen, kun investoijien välinen kilpailu lisääntyy. Rahoituksen saannista vaikeina aikoina tulee myös varmempaa, kun pääomamarkkinoilla on yleisesti ottaen aiempaa paremmat valmiudet toimia epävarmassa ympäristössä ja käsitellä riskihankkeita.

3.4.2 Koska valtion joukkovelkakirjalainojen markkinat ovat erittäin tärkeitä erilaisten riskien arviointia ajatellen, pääomamarkkinat edellyttävät kyseisten markkinoiden integrointia. Se edistää myös lähentymistä yksityisten liikkeeseenlaskijoiden pääomakustannuksissa. Asianmukaiset tämän alan toimet ovat siis tervetulleita.

3.4.3 Pääomamarkkinaunioni voidaan toteuttaa onnistuneesti vain, jos sen rakenneosat ovat riittävän vankkoja ja uskottavia. Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon nykyisen rahoitusympäristön erityispiirteet ja tarjota myös riittävästi uusia rahoitusvaihtoehtoja ja -mahdollisuuksia. Luotavan järjestelmän tulee myös olla kansainvälisesti kilpailukykyinen ja vetovoimainen.

3.4.4 Etenkin pk-yritysten tilanne on haasteellinen. Kysymys kuuluu, miten raha saadaan niiden ulottuville. On mittava tehtävä taata pk-yrityksille pääsy pääomamarkkinoille ja edellytykset käyttää rahoitusmahdollisuuksia ja -välineitä ja hyötyä niistä. Kyseisenlaiset yritykset kärsivät usein myös tiedon puutteesta, joka vaikeuttaa entisestään niiden tilannetta⁽⁸⁾. Uuden kehityksen suotuisuus pk-yritysten kannalta on siis arvioitava.

3.4.5 Yritysten ja pk-yritysten – erityisesti mikroyritysten, joilla ei ole mahdollisuuksia hyödyntää pääomamarkkinoita – on voitava valita yrityksen kussakin kehitysvaiheessa itselleen parhaiten soveltuvat rahoituskanavat. Mikro- ja pienyritysten rahoituksen ekosysteemistä tulee näin ollen tehdä mahdollisimman monipuolinen, jotta niillä on käytettävissään mahdollisimman laaja valikoima rahoitusrakenteita ja -mahdollisuuksia, myös leasing. Tässä yhteydessä tulee tarkastella kaikkia vaihtoehtoja. Ratkaisuja olisi etsittävä myös pankki- ja markkinarahoituksen ulkopuolelta. Junckerin ohjelma loi tälle jo hyvän perustan. Lisäksi EIP voisi pyrkiä lisäämään aktiivisuuttaan näissä kysymyksissä (joko suoraan tai välillisesti esimerkiksi vakuusjärjestelmien avulla).

3.4.6 Sijoittajille ja investoijille tarjoutuu vastaisuudessa lisää investointimahdollisuuksia. Kun rahoitustuotteiden tarjonta laajenee, nämä tahot voivat kiinnittää enemmän huomiota investointiensä tarkoitukseen, pitää huolta riskin hajauttamisesta ja hallinnasta ja kohentaa riski-tuotto profiiliaan.

3.4.7 Sijoittajilla ja investoijilla on oikeus asianmukaiseen suojeluun. Tätä varten on toteutettava tarpeisiin mukautettuja suojajärjestelyjä ja tiettyjä muita toimia – esimerkiksi edistettävä talousvalistusta ja lisättävä ja parannettava tiedotusta. Perustan luomiseksi voidaan edistää markkinoilla tarjottavien rahoitusvälineiden yksinkertaistamista, avoimuutta ja vertailukelpoisuutta. Tästä voi olla hyötyä kaikille rahoitusta etsiville tahoille.

⁽⁷⁾ Englanniksi non-performing loans, NPL.

⁽⁸⁾ Ks. ETSK:n tiedonanto aiheesta ”Pk-yritysten ja markkina-arvoltaan keskisuurten yritysten (*mid-caps*) rahoituksensaanti kaudella 2014–2020: mahdollisuudet ja haasteet”, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA, 1. heinäkuuta 2015.

3.5 Aitojen sisämarkkinoiden aikaansaamiseksi on paitsi purettava nykyiset rajat ylittävät esteet ja vähennettävä nykyistä pilkkoutuneisuutta myös estettävä uusien esteiden muodostuminen. Komitea katsoo, että etusija tulee antaa sääntöjen mahdollisimman kattavalle yhdenmukaistamiselle ja yhtenäistämiseksi, jonka yhteydessä tulee kiinnittää runsaasti huomiota käytettävien välineiden valintaan. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että toimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden käyttöönotto, soveltaminen ja valvonta tapahtuvat kaikissa jäsenvaltioissa samalla tavalla.

3.6 Pääomamarkkinaunionin tulee tehdä Euroopan talouksista vakaampia ja häiriöitä paremmin sietäviä. Kyse on EU:n talous- ja rahoitusvakaudesta. Tätä varten tarvitaan asianmukainen sääntelykehys, jonka puitteissa tulee voida kehittää asianmukaisesti pääomamarkkinaunionin vahvuuksia, kuten riskien tervettä jakamista ja hajauttamista, ja pitää haittapuolet tiukasti kurissa. Koko rahoitusjärjestelmän kykyä selvitä mahdollisista uusista kriiseistä tulee parantaa. Mikäli tällaisia kriisejä puhkeaa, niiden seurauksiin tulee vastata nykyistä nopeammin ja tarkemmin.

3.7 Mahdollisesti aiheutuvien riskien takia sekä talous- ja rahoitusvakauden varmistamiseksi tulee lisäksi huolehtia jäsenvaltioissa ja EU:n laajuisesti riittävästä mikro- ja makrotason vakauden valvonnasta pääomamarkkinoiden asiaankuuluvien segmenttien osalta. Uusiin rahoituskanaviin olisi sovellettava ”samat riskit, samat säännöt” -periaatetta.

3.8 Niin sanottuun varjopankkitoimintaan tulee puuttua. Komitea on jo aiemmin vedonnut sen puolesta, että varjopankkijärjestelmä otettaisiin sääntelyn piiriin⁽⁹⁾, ja todennut, että sääntelyn katvealueiden hyväksikäytön riski tulee estää⁽¹⁰⁾. Komitean mielestä ”varjotoimintaa” ei saisi oikeastaan esiintyä ollenkaan eli varjopankkitoimintaan tulisi soveltaa samoja sääntely- ja vakavaraisuusvaatimuksia kuin koko rahoitusjärjestelmään⁽¹¹⁾. Komitean mielestä samalla on tiedostettava, että varjopankkiala muodostaa myös vaihtoehdoisen toisen rahoituskanavan, joka voi olla hyödyllinen reaalityaloudelle⁽¹²⁾.

3.9 Toimintasuunnitelman toteuttamiseen kaavailtu alhaalta ylöspäin etenevä ja asteittainen lähestymistapa on kannatettava, sillä se mahdollistaa markkinatoimijoilta saatavan panoksen hyödyntämisen, toimien priorisoinnin sekä lyhyen ja pitkän aikavälin aloitteiden ja toimenpiteiden yhdistämisen.

3.10 Nyt on tärkeää jatkaa työtä ja hyödyntää vihreään kirjaan pohjautuneen julkisen kuulemisen yhteydessä virinnyttä nostetta ja laajaa tukea pääomamarkkinoiden luomiseksi, jotta päästäisiin nopeasti konkreettisiin tuloksiin.

3.11 Tulevalla kaudella on todella tärkeää pitää tavoitteet kirkkaina mielessä ja edistyä niissä säännöllisesti. On tärkeää saavuttaa konkreettisia ja myönteisiä tuloksia kaikilla toimintasuunnitelman kattamilla aloilla. Tätä ajatellen on arvokasta, että komissio aikoo raportoida säännöllisesti toimintasuunnitelman edistymisestä ja laatia vuonna 2017 kokonaisarvion, kun otetaan huomioon, että tuolloin saatetaan tarvita lisätoimenpiteitä ja aikataulun mukautuksia.

3.12 On hieman kyseenalaista, onko kaavailtu aikataulu, jonka mukaan pääomamarkkinaunioni toteutettaisiin vuoteen 2019 mennessä, realistinen ja mahdollinen. Tehtävää on vielä paljon, eikä jäsenvaltioiden välisiä suuria eroja ole ehkä helppo poistaa ja saada häipymään. Toimintasuunnitelman eri rakennesuosien avulla voidaan luoda vain hyvä perusta, mutta pääomamarkkinaunionin onnistuminen tai epäonnistuminen riippuu itse markkinoista.

Bryssel 17. helmikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽⁹⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Kriisin jälkeen: uusi rahoitusjärjestelmä sisämarkkinoilla” (EUVL C 48, 15.2.2011, s. 38), kohta 2.7.2.1.

⁽¹⁰⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Vihreä kirja – Varjopankkitoiminta” (EUVL C 11, 15.1.2013, s. 39), kohta 1.4.

⁽¹¹⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Vihreä kirja – Varjopankkitoiminta” (EUVL C 11, 15.1.2013, s. 39), kohta 1.5.

⁽¹²⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Varjopankkitoiminta – Finanssialan uusien riskien torjuminen” (EUVL C 170, 5.6.2014, s. 55), kohta 1.10.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Ehdotus – Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/ETY muuttamisesta yleisen verokannan vähimmäistason noudattamista koskevan velvoitteen soveltamisajan osalta

[COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)]

(2016/C 133/05)

Yleisesittelijä: Daniel MAREELS

Neuvosto päätti 14. tammikuuta 2016 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 113 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112/ETY muuttamisesta yleisen verokannan vähimmäistason noudattamista koskevan velvoitteen soveltamisajan osalta

[COM(2015) 646 final – 2015/0296 (CNS)].

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti 19. tammikuuta 2016 antaa asian valmistelun ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisyyden vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 17. päivän kokouksessa) Daniel Mareelsin yleisesittelijäksi ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 175 ääntä puolesta ja 3 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea kannattaa ehdotettua direktiiviä yleisen arvonlisäverokannan vähimmäistason soveltamisajan jatkamisesta. Vähimmäistaso pysyy aiempien kausien tapaan 15 prosentissa, ja soveltamisaikaa jatketaan kahdella vuodella vuodesta 2016 alkaen.

1.2 Arvonlisäveroa koskevat siirtymäjärjestelyt ovat olleet käytössä jo pitkän aikaa. Sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta tällaisen vähimmäistason asettaminen tässä yhteydessä on todellakin toivottavaa: mikäli vähimmäistason ei olisi, se aiheuttaisi markkinahäiriöiden ja -vääristymien sekä jäsenvaltioiden välisen kilpailun lisääntymisen riskin.

1.3 Lisäksi vähimmäistason asettaminen selkeästi määritetyksi ajaksi lisää osaltaan selkeyttä ja oikeusvarmuutta, mikä hyödyttää kaikkia osapuolia.

1.4 Kun järjestelyä jatkettiin viidennen kerran vuonna 2010 komitea ilmaisi toiveensa, että kyse olisi ”viimeisestä kerrasta”. Uuden jatkon lyhyempää kestoja voidaan pitää askeleena oikeaan suuntaan, mutta komitean mielestä se ei muuta sitä tosiasiaa, että tarvitaan lisäpyrkimyksiä siirtymä pois nykyisestä, yli 20 vuotta voimassa olleesta siirtymäjärjestelystä kohti sisämarkkinoiden tarpeisiin suunniteltua lopullista arvonlisäverojärjestelmää.

1.5 Kaiken kaikkiaan ETSK vahvistaa tarpeen luoda yksinkertainen ja yhtenäinen välillisen verotuksen järjestelmä, jonka avulla vähennetään hallintotaakkaa, josta on selvää etua yrityksille ja kansalaisille, jolla varmistetaan oikeudenmukainen verotus ja varmat verotulot julkistalouksille, jolla vähennetään veropetosten riskiä ja joka edistää sisämarkkinoiden kehittämistä ja loppuunsaattamista.

1.6 ETSK pitää tervetulleena komission päätöstä julkaista maaliskuussa 2016 arvonlisäveron tulevaisuutta koskeva toimintasuunnitelma. Komitean mielestä on tärkeää tukea kipeästi kaivattua, jatkuvaa talouden elpymistä ja kasvua kaikin mahdollisin keinoin, ja räätälöity arvonlisäverojärjestelmä on osa tätä.

2. Lausunnon taustaa

2.1 Sisämarkkinoiden perustamista ajatellen 1990-luvun alussa pyrittiin siirtymään kohti lopullista arvonlisäverojärjestelmää, mutta jäsenvaltioiden välisen yhteisymmärryksen puutteen vuoksi vain siirtymäjärjestely oli mahdollinen.

2.2 Tässä yhteydessä arvonlisäverokantojen osalta hyväksyttiin direktiivi 92/77/ETY. Kyseisellä direktiivillä otettiin käyttöön verokantojen vähimmäistasot, ja sen mukaan yleisen verokannan oli oltava kaikissa jäsenvaltioissa 1.1.1993–31.12.1996 vähintään 15 prosenttia. Säännöksen voimassaoloaikaa on tämän jälkeen jatkettu viisi kertaa, ja sitä sovellettiin nyt 31. joulukuuta 2015 asti.

2.3 Nykyisellä ehdotuksella – joka on esitetty selvästikin hyvin myöhään – 15 prosentin vähimmäistason soveltamista jatketaan, mutta tällä kertaa vain kahdella vuodella. Näin siksi, että komissio julkaisee keväällä 2016 toimintasuunnitelman, jonka avulla pyritään siirtymään kohti sisämarkkinoiden tarpeisiin suunniteltua, entistä yksinkertaisempaa, tehokkaampaa ja paremmin petoksilta suojattua lopullista arvonlisäverojärjestelmää. Tällä välin voidaan käydä laajempaa keskustelua arvonlisäverokannoista.

Tehty Brysselissä 17 helmikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta Komission tiedonanto – Integroitu strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET): Euroopan energiajärjestelmän muutoksen nopeuttaminen

[C(2015) 6317 final]

(2016/C 133/06)

Esittelijä: Mihai MANOLIU

Euroopan komissio päätti 15. heinäkuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto – Towards an Integrated Strategic Energy Technology (SET) Plan: Accelerating the European Energy System Transformation (Integroitu strateginen energiateknologiasuunnitelma (SET): Euroopan energiajärjestelmän muutoksen nopeuttaminen)

[C(2015) 6317 final].

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 2. helmikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin ääniä 172 puolesta ja 6 vastaan 9:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK ilmaisee jälleen olevansa vahvasti sitoutunut energiaunioniin (johon liittyy solidaarisuuslauseke, energiansiirto ”viidentenä vapautena”, energiatehokkuus ensisijaisena painopisteenä sekä kehitys kohti kestäväpohjaista, mahdollisimman vähähiilistä yhteiskuntaa) ja edistämään Euroopan laajuista energia-aiheista vuoropuhelua ja kannattavansa siksi strategisen energiateknologiasuunnitelman (SET) mahdollisimman tehokasta soveltamista.

1.2 Tavoite on mahdollista saavuttaa yhteisen, johdonmukaisen lähestymistavan avulla, tekemällä yhteistyötä asianomaisten energiapolitiikka-alan toimijoiden kesken, koordinoimalla energia-alan tutkimus- ja innovointiohjelmiä ja tukemalla kestäväpohjaisten, ympäristöä kunnioittavien energiateknologiaratkaisujen saattamista markkinoille mahdollisimman nopeasti.

1.3 ETSK katsoo, että suurimpana haasteena on teknologian ja innovoinnin tekninen ja tieteellinen kehitys sekä sellaisia uusia ideoita ja käsitteitä aikaansaavien tekijöiden edistäminen, joita mainitaan **strategisessa Euroopan energiateknologiasuunnitelmassa (SET-suunnitelma), joka on välttämätön Euroopan energiajärjestelmän muutoksen nopeuttamiseksi.**

1.4 Näiden käsitteiden yhteydessä on tarpeen huolehtia asianomaisten osapuolten kanssa sovitusta tehtävänannosta sekä järjestelyistä, jotka koskevat osallistumista yhdenmukaiseen etenemissuunnitelmaan, johon liittyy myös toimintasuunnitelma investointien edistämiseksi. Investointeihin tulee käyttää asianmukaisesti EU:n resursseja sekä kansallisia, alueellisia ja yksityisiä varoja Euroopan energiatutkimuksen yhteenliittymän ja eurooppalaisten teollisuusaloitteiden välityksellä, jotta tavoitteiden saavuttaminen helpottuu.

1.5 ETSK katsoo, että Euroopan energiajärjestelmän muutoksen nopeuttaminen on tulevana vuosina suuri haaste, johon Euroopan on vastattava ilmastonmuutoksen torjumiseksi, kilpailukykyä parantamiseksi ja taloudellisen vetovoimansa lisäämiseksi sekä turvatakseen toimitusvarmuuden niin pien- kuin suurkuluttajillekin hinnalla, joka on kohtuullinen ja määritetty avoimesti.

1.6 ETSK:n mielestä energiapolitiikassa tulee tukeutua sellaisten vuoropuhelun ja yhteistyön kautta valittavien avainalojen kehittämiseen, jotka liittyvät sekä tutkimukseen ja innovointiin että uusien teknologioiden käytöstä vastaavan henkilöstön koulutukseen.

1.7 Eurooppalaisten odotuksiin vastaamiseksi tarvitaan ETSK:n mielestä johdonmukainen ja kokonaisvaltainen energialähestymistapa, joka edellyttää yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä sekä asianmukaisesti toimivia energian sisämarkkinoita. Sekä teknologiatutkimukseen että infrastruktuuriin kohdistuvat merkittävät investoinnit ovat välttämättömiä, ja investoijat tarvitsevat ennustettavissa olevan, realistisen poliittisen toimintakehyksen, joka perustuu ensisijaisten kehityskohteiden, kohtuuhintaisten ja laajasti saatavilla olevien rahoitusmahdollisuuksien, Euroopan teollisuuden kilpailukyvyyn ja – yhtä tärkeänä asiana – kansalaisten odotusten tarkkaan analyysiin.

1.8 SET-suunnitelman tulee olla konkreettinen ja ankkuroitu Euroopan todelliseen tilanteeseen. Jos uudet energiateknologiat johtavat loppukuluttajan maksaman energianhinnan nousuun tai jos energian hinnat nousevat poliittisten päätösten seurauksena, ETSK:n mielestä kansalaisilla on oikeus odottaa, että ongelma pyritään korjaamaan. Kuluttajatoiminnan tulee olla konkreettista ja määrätietoista, ja myös energiaköyhyyttä tulee torjua sekä sosiaalipoliittisin toimin että edistämällä yleissivistävää ja ammatillista koulutusta.

1.9 Euroopassa saadut kokemukset osoittavat, että jos veloitetaan ottamaan käyttöön energiantuotantoteknologioita, jotka noudattavat hiilipäästöjen alentamisvaatimuksia, mutta ei oteta huomioon kustannuksia eikä kyseisten teknologioiden kypsyysvaihetta, lopputulos ei ole vakuuttava vaan päinvastoin horjuttaa osaltaan energian sisämarkkinoita.

1.10 ETSK katsoo, että uusiutuvia lähteitä hyödyntävillä sähköntuotantoteknologioilla on valtava potentiaali ja ne voivat tarjota ratkaisuja, joita kannattaa tukea demonstroitihankkeilla ja jakamalla onnistuneita kokemuksia. Huomioon on otettava myös muut vähähiiliset teknologiat, jotka liittyvät muun muassa puhtaaseen hiilenpolttoon, energian ja etenkin sähkön varastointiin, kulutuksen mukauttamiseen kysynnän mukaan, hiilen ja vedyn hyödyntämiseen, yhteistuotantoon, kaupunki-ilmastointiin sekä ydinfissioon ja -fuusioon.

1.11 ETSK vaatii jälleen, että Euroopassa aloitetaan julkinen keskustelu energiasta (nk. eurooppalainen energiavuoropuhelu), jotta kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta kokonaisuudessaan ottavat energiakäänteen asiakseen ja hyväksyvät eri teknologioiden kustannukset sekä toteutettujen tutkimuksen perusteella tehdyistä poliittisista valinnoista seuraavat kustannukset. Vuoropuhelua on käytävä kaikilla hallintotasoilla. Kymmenen viime vuoden aikana Euroopan tasolla on korostettu yhä enemmän eurooppalaisia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteita, vaikka kyseisen politiikan täytäntöönpano kuuluu jäsenvaltioiden toimialaan. Tämän seurauksena kansalliset toimintapolitiikat ovat epä johdonmukaisia.

1.12 ETSK katsoo, että sisämarkkinoiden yhdentämistä tulee ehdottomasti jatkaa kehittämällä Euroopan laajuinen energiahuoltoratkaisu ja pyrkimällä sitä kautta todelliseen yhteisvastuuseen. Yksi välivaihe on aluetason nousu keskeiseen asemaan: sitä tarvitaan yhteistyön tiivistämiseksi tällä alalla. Aluetason tulee olla joustava ja pystyä edistämään uudenlaisia ratkaisuja, joilla optimoidaan sähköntuotanto reaaliaikaisesti koordinoituista uusiutuvista lähteistä.

1.13 ETSK katsoo, että on ryhdyttävä toimiin erilaisten energiantuotantotapojen – joihin kuuluvat myös teknologia- tutkimuksen tuloksena kehitetyt ratkaisut – integroimiseksi energiamarkkinoille, jotta voidaan muun muassa huolehtia verkkojen yhteenliittämisestä, tasapainotuksesta ja verkkojen lataamisesta.

1.14 ETSK vaatii, että lisätään varastointia koskevaa tutkimus- ja kehitystyötä ja siihen kohdistuvia investointeja ja tehostetaan sitä kautta Euroopan laajuisia yhteisvaikutuksia tällä alalla, jotta energiakäänteen kustannukset alenevat, varmistetaan energian toimitusvarmuus liittämällä Euroopan energiaverkot toisiinsa ja parannetaan Euroopan talouden kilpailukykyä.

1.15 ETSK muistuttaa tässä yhteydessä, että kaasulla on suuri merkitys Euroopan energiayhtälössä ja kansalaisten energiaturvun kannalta. Komitea kehottaa edistämään varastointia, jotta jäsenvaltioilla olisi yhteiset varannot. Lisäksi on tarpeen hyödyntää huomattava potentiaali, joka on saatavilla, kun parannetaan rakennusten ja myös liikenteen energiatehokkuutta.

1.16 ETSK katsoo, että tutkimukseen ja innovointiin suunnatun rahoituksen lisääminen voi piristää talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja unioniin. Uudenlainen energia-alan hallinto, joka perustuu kansallisiin suunnitelmiin, voi auttaa varmistamaan energiamarkkinoiden johdonmukaisuuden. Euroopan tason vuoropuhelu on tässä ehdoton edellytys.

1.17 ETSK katsoo, että SET-suunnitelman lisäarvo perustuu parempaan koordinointiin ja Euroopan energiajärjestelmän uuteen hallintoon. Aiemmat päällekkäisyydet on kuitenkin vältettävä, ja lähtökohdaksi on otettava todelliset ja läpinäkyvät tiedot. Tämä auttaa lujittamaan Euroopan kulmakiviä, joita ovat yhteisömenetelmä, eurooppalainen demokratia toiminnassa, kilpailu, yhteistyö ja yhteisvastuu sekä Euroopan rooli maailmanlaajuisessa valtajärjestelmässä.

1.18 Komitea kehottaa kiinnittämään huomiota SET-suunnitelman seurauksiin ja erityisesti kansalaisiin kohdistuviin vaikutuksiin, jotka liittyvät etenkin työllisyyteen ja osaamisvaatimuksiin. Tässä yhteydessä huomioon on otettava tekijänoikeuskysymys.

2. Lausunnon taustaa

2.1 Energia-alan resurssit ja infrastruktuuri ovat erilaiset EU:n eri jäsenvaltioissa, mutta kaikilla on sama tavoite: energia-alan hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Energiakäänteeseen liittyvissä keskusteluissa on käsiteltävä muun muassa seuraavia aiheita: uudet toimijat ja uudet liiketoimintamallit öljy-, kaasu- ja sähköalalla, poliittisen toimintaympäristön dynaamisuus ja vaikutukset investointeihin, energiamarkkinoiden sääntely, teknologiainnovaatioiden vaikutukset energiajärjestelmiin, vanhojen perinteisten energiavarojen käytöstäpoisto sekä energia-alan uuden hallintomallin asettamat haasteet ja mahdollisuudet.

2.2 Energia-alan haasteeseen on tartuttava viipymättä. EU käy tällä hetkellä läpi perinpohjaisia muutoksia energia-alalla: Euroopan talouteen ja heikossa asemassa oleviin kuluttajiin kohdistuu aiempaa suurempi epäluotettavan energiantuotituksen ja korkeiden energianhintojen riski.

2.3 ETSK haluaa tukea yhteistä eurooppalaista energiapolitiikkaa, jolla voidaan turvata energiahuolto, varmistaa asema teknologian huipulla, jotta markkinoille voidaan integroida uusiutuvista lähteistä tuotettu energia, ja antaa toivotut takeet energiatehokkuudesta, kulutuksen vähentämisestä, infrastruktuurin kehittämisestä, kustannusten asianmukaisesta sisällyttämisestä loppukuluttajien maksamiin hintoihin sekä – vieläkin tärkeämpänä asiana – hillitä valitun energiyhdistelmän yleisiä kustannuksia ja mobilisoida niiden kattamiseen tarvittavat yksityiset tai julkiset taloudelliset varat.

2.4 ETSK:n mielestä varoja olisi tähän tarkoitukseen saatava EIP:ltä, Euroopan laajuisten energiaverkkojen ohjelmasta, Euroopan talouden elvytysuunnitelmasta, vuoden 2020 Euroopan energia-, ilmastonmuutos- ja infrastruktuurirahastosta (nk. Marguerite-rahasto) sekä liittymistä valmistelevista välineistä, eurooppalaisesta naapuruuden ja kumppanuuden välineestä sekä tutkimuksen ja teknologian kehittämisen puiteohjelmasta.

2.5 SET-suunnitelma on olennainen ja kunnianhimoinen väline energiahuollon turvaamiseksi. Tavoiteltuun päämäärään on mahdollista päästä käymällä laajaa keskustelua eurooppalaisten kanssa, ja ETSK:lla voi olla merkittävä tukirooli tässä vuoropuhelussa. Komitea katsoo, että kansalaisten osallistuminen energiakäänteeseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseen on olennaisen tärkeää – tätä käsitellään tarkemmin ehdotuksessa eurooppalaisesta energiansäästön seuranta-asiakirjasta – ja että tämä voitaisiin toteuttaa konkreettisesti perustamalla Euroopan (järjestäytyneen) kansalaisyhteiskunnan foorumi, jonka tehtävänä on edistää eurooppalaista energia-alan vuoropuhelua.

2.6 ETSK katsoo, että energiakäänteeseen liittyvissä asioissa on otettava huomioon ja arvioinnin kohteeksi kilpailukyky, työllisyysvaikutukset ja sosiaaliturvakysymys. Alueelliset markkinat pystyvät hälventämään epäluuloja: ilman luottamusta ja asiaan liittyvää valistusta ei ole mahdollista toteuttaa konkreettista energiapolitiikkaa.

2.7 ETSK katsoo, että SET-suunnitelman rahoitus, joka saadaan komission tutkimus- ja kehitysbudjetista ja jäsenvaltioilta, ei ole riittävä. Myös tästä syystä onkin tärkeää käyttää EU:n rakennerahastoja, Euroopan investointirahastoa ja EU:n päästökauppajärjestelmästä saatavia tuloja. Talouden toimijoiden yksityistä investointipotentiaalia on ohjattava uudenlaisten ohjelmien ja kannustinten avulla. Päämäärää ei voida saavuttaa muutoin kuin kokeilemalla ja toteuttamalla erilaisia innovatiivisia taloudellisia ja rahoitusvaihtoehtoja ja -käsitteitä.

3. Yleistä

3.1 ETSK katsoo, että energiaunioni merkitsee turvampaa, pysyvämpää ja kohtuuhintaista energiaa loppukuluttajalle. Se avaa mahdollisuuden energiavirtojen vapaalle liikkuvuudelle yli rajojen ja turvaa energiansaannin kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ja kaikille eurooppalaisille.

3.2 Jotta SET-suunnitelman kunnianhimoiset tavoitteet voidaan saavuttaa käytännössä, ETSK katsoo, että EU:n tulee innovoida energian tuotanto- ja kuljetustavoissa sekä toimittaessa ja jaettaessa sitä asiakkaille. Kuluttajien paikka on järjestelmän keskiössä, ja kuluttajille tulee olla tarjolla vahvasti kilpailuun perustuvilla markkinoilla runsaasti tukea ja teknistä asiantuntemusta.

3.3 ETSK katsoo, että uudet teknologiat ja innovaatiot ovat olennaisessa roolissa EU:n energiajärjestelmän tulevassa murroksessa ja energian arvoketjun joustavoittamisessa. Aktiiviseen rooliin nousevat kuluttajat (nk. tuottajakuluttajat), muun muassa pientuottajat. Energia-alan tuottajat, operaattorit ja sääntelyviranomaiset muodostavat uusia verkostoja, jotka pystyvät toimimaan vuorovaikutteisesti monimutkaisessa markkinaympäristössä. Pientuottajilla voi olla roolinsa uusien energiateknologioiden kehittämisessä ja käyttöönotossa.

3.4 Uusien ideoiden ja teknologioiden pitää liikkua alalta toiselle, jotta on mahdollista saavuttaa kriittinen massa, joka tarvitaan kollektiivisten tutkimus- ja innovointiratkaisujen käyttöönottoon ja siten menettelytapojen ja toimialojen välisten raja-aitojen ylittämiseen.

3.5 ETSK katsoo, että yleinen teknologinen edistys EU:n jäsenvaltioissa luo tarvittavan pohjan uusille taloudellisille malleille, uudenlaisille järjestelmille, joiden on tarkoitus taata oikeudenmukainen korvaus palveluista, ja energiajärjestelmän toimivuudelle. Avoimesti, turvallisesti ja käyttäjystävällisesti tapahtuva tietojenvaihto auttaa ymmärtämään syvällisemmin kuluttajien käyttäytymistä.

3.6 ETSK katsoo, että taloudellinen vakaus riippuu SET-suunnitelman mukaisten energiajärjestelmien kriisinsietokyvystä, sillä niiden tulee olla valmiita läpikäymään SET-suunnitelmassa kuvattuja suuria muutoksia. Huoltovarmuutta ja kuluttajille jäsenvaltioissa tarjottavien palvelujen laatua on parannettava kehittämällä EU:hun aiempaa älykkäämpiä ja integroidumpia energiaverkkoja.

3.7 ETSK katsoo, että arvoketjun optimointi johtaa uusiin taloudellisiin malleihin (uudelleenkäyttö, kierrätys, uudelleenkäsitely). Energiansäästäteknologioita koskevien tehokkaiden tutkimus- ja innovointikäytäntöjen ja -tapojen tuloa markkinoille tulee tukea, jotta voidaan kehittää integrointiprosessia ja sitä kautta varmistaa järjestelmän yleinen tehokkuus.

4. Erityistä

4.1 ETSK katsoo, että suunnitelman tavoitteet on määritelty hyvin. Komitea kannattaa komission ehdotusta kohdentaa SET-suunnitelmaa tarkemmin, omaksua nykyistä yhdentyneempi lähestymistapa ja uudistaa ohjaus- ja hallintomallia, jotta suunnitelman avulla pystytään vastaamaan uusiin haasteisiin. Tavoitteiden saavuttamisen edellyttämien muutosten tulee olla hyvin suunniteltuja ja realistisia.

4.2 ETSK korostaa tarvetta tukea SET-suunnitelmaa, jotta tutkimus- ja innovointityöhön pystytään osoittamaan tarvittava lisäkapasiteetti ja -resurssit uusien vaatimusten mukaisesti kaikkialla EU:ssa. ETSK yhtyy analyysiin, jonka mukaan SET-suunnitelman tehokkuuden ja vaikutusten maksimoimiseksi on tarpeen muun muassa

— lisätä jäsenvaltioiden ja yksityisen sektorin rahoitussitoumuksia

— lisätä sidosryhmien osallistumista kaikkiin tutkimus- ja innovointiketjun vaiheisiin.

4.3 ETSK katsoo, että on perusteltua jatkaa kymmentä toimea, jotka on määritelty pääasiassa niiden toteuttamiseen osallistuvien sidosryhmien perusteella ja joiden tarkoituksena on vauhdittaa energiajärjestelmän muutosta, luoda uusia työpaikkoja ja saada aikaan kasvua.

4.4 Komitea katsoo, että EU:n tulee tehostaa ponnisteluja sellaisten uusien energiateknologioiden tuomiseksi markkinoille, joiden teho on korkeatasoinen ja kustannukset alhaiset, joista aiheutuu vain vähän hiilidioksidipäästöjä ja jotka ovat kestäviä. Ensin on kuitenkin tehtävä avoin analyysi kyseisten energiateknologioiden ympäristövaikutuksista.

4.5 ETSK katsoo, että SET-suunnitelmaan liittyvissä tutkimus- ja kehittämistoimissa olisi keskityttävä erityisesti seuraaviin osa-alueisiin, jotka ovat Euroopan energiapolitiikan peruspilareita:

— kilpailukyky: energiainfrastruktuuri ja -verkot, sisämarkkinat ja kilpailukyky, energia-alan tutkimus ja innovointi

— toimitusvarmuus: ulkopoliittikka energia-asioissa, öljy, kaasu

— ilmasto: energiatehokkuus, uusiutuvat energialähteet, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi, EU:n päästökauppajärjestelmä.

4.6 ETSK katsoo, että jaksottaisesti toimivia uusiutuvia energialähteitä hyödyntävien energiantuotantoteknologioiden käytön lisääminen saattaa nostaa kustannuksia huomattavasti. Vaikutus kertautuu kuluttajille huomattavana hintojen nousuna tulevien vuosien aikana ennen kuin laitteiden valmistuksessa saavutetaan teollinen vaihe. On myös syytä huomata, että ulkoisten kustannusten sisällyttäminen hintoihin ja fossiilisia polttoaineita hyödyntävälle energiantuotannolle maksettujen tukien lopettaminen johtavat myös väistämättä yhä tuntuvampaan ja pitkäaikaiseen kustannusten nousuun.

4.7 ETSK on sitä mieltä, että teollisuuden kilpailukykyyn, energiateknologian ja innovointipolitiikan alalla olisi päästävä nopeasti tuloksiin, jotka alentavat kustannuksia, vauhdittamalla kestäväpohjaisten teknologioiden tuloa markkinoille. Jos näin ei tehdä, se vaikuttaa suoraan yksityisiin investointeihin ja kansallisiin budjetteihin ja johtaa taloudelliseen taantumiseen.

4.8 Energian kysynnän, muuntamisen, kuljettamisen ja loppukäytön välisen tasapainon löytämiseksi on tarpeen optimoida järjestelmä sekä kehittää uusia, SET-suunnitelmassa määritettyjä teknologioita, joilla varmistetaan eri toimijoiden ja osatekijöiden tehokas vuorovaikutus. Se edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja mahdollisen synergian hyödyntämistä energiaverkkojen (sähkö, öljy, kaasu, lämpö ja liikkuvuus) välillä energian sisämarkkinoiden toteuttamiseksi.

4.9 Järjestelmän joustavoittamiseksi on voitava hyödyntää monenlaisia muita varastointiratkaisuja, jotka soveltuvat erilaisille energiamuodoille. Tällä alalla on kehittämisen varaa. Varastoinnin kehittäminen on ratkaisevan tärkeää, jotta saadaan aikaan tasapainoinen energiajärjestelmä, jossa on mahdollista hallinnoida aktiivisesti uusiutuvia energialähteitä ja lisätä niiden osuutta sekä lieventää rajoituksia ja minimoida ja tasapainottaa infrastruktuuri-investoinnit parantamalla energiajärjestelmän joustavuutta.

4.10 Uudenlaiset hallinnointivälineet yhdistettyinä uusiin kiinteisiin tai liikkuviin loppukäyttäjakohtaisiin sähkön varastointilaitteisiin tarjoavat monenlaisia mahdollisia ratkaisuja kulutuksen optimoimiseksi, kun samaan aikaan joustavammilla energiamarkkinoilla kustannukset alenevat. Vety voi tarjota erittäin joustavan varastointiratkaisun, jonka pohjalta voidaan toteuttaa hajautettua sähköntuotantoa ja joka kompensoi uusiutuvien lähteiden ailahtelevuutta.

4.11 Tutkimus- ja innovointitoimien tavoitteena tulisi olla vähän kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavien hajautettujen lämmitys- ja viilennysjärjestelmien toiminnan ja huollon mallintaminen, mittaaminen ja valvonta ja sitä kautta uusien tehokkaiden energiatuotteiden ja -järjestelmien markkinoilletulon vauhdittaminen sekä tehokkaan energiankulutuksen kolmen pilarin – energiankulutuksen mittaaminen, optimointi ja kestäväpohjainen toiminta – optimointi pysyviin tuloksiin pääsemiseksi

4.12 Kaupungistuminen kiihtyy edelleen, joten kaupunkien rooli EU:n talouden muuttamisessa vähähiiliseksi on yhä tärkeämpi. Jotta yhteisiin haasteisiin vastattaisiin yhtenäisesti ja jotta toiminta olisi kestäväpohjaisempaa, on syytä tukea eri sidosryhmiä paikallistasolla ja tuoda yhteen paikallistason viranomaiset, taloudelliset tahot ja kansalaiset.

4.13 ETSK katsoo, että litiumioniakkujen kierrätys on luonteeltaan ennen kaikkea taloudellinen haaste, kun otetaan huomioon, että prosessit on kehitelty siten, että akkujen kierrätys suljetussa kierrossa on mahdollista. Prosesseja on kuitenkin syytä muuttaa siten, että tätä mahdollisuutta voidaan hyödyntää myös sähköajoneuvojen akuissa.

4.14 ETSK katsoo, että eurooppalaisen akkuteollisuuden tulee ottaa huomioon kierrätysalan vaatimukset ja vastata sähköisen liikkuvuuden markkinoiden voimakkaaseen kehitykseen ja kannettavien laitteiden kasvavaan kysyntään. Alalla luotetaan EU:n ilmoittamaan aikomukseen ottaa käyttöön eurooppalainen akkuteknologia.

4.15 EU:n energiahuollon turvaamiseksi nykyistä paremmin on tarpeen yhdistellä erilaisia kestäväpohjaisia teknologia-ratkaisuja (edistykselliset biopolttoaineet, vety sekä korvaavat nestemäiset ja kaasumaiset polttoaineet, kuten nesteytetty maakaasu).

4.16 ETSK toteaa, että EU:ssa on maailman huipulla olevia yrityksiä vähän hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien teknologiaratkaisujen (esim. ydinfissio) kehittämisen alalla. EU:n energiahuollon tulee perustua kilpailuun, ja on tärkeää, että tutkimukseen ja innovointiin kohdistuvat investoinnit kattavat koko ketjun teknologisista tarvikkeista ja materiaaleista valmistukseen.

4.17 Vaikka uusiutuvista lähteistä tuotettujen energiamuotojen kysyntä on yhä suurempaa, käytetään energiantuotantoon tarkoitettuja fossiilisia polttoaineita (hiiltä) yhä runsaasti sähkön tuottamiseen kaikkialla maailmassa. EU käyttää jatkossakin kivihiiltä sähkön tuottamiseen huolimatta sen alhaisesta tehosta. Tätä varten tarvitaan tehokkaampia hiilen hyödyntämistekniikoita.

4.18 ETSK toteaa, että EU on jakautunut ydinenergia-asiassa. Tämän alan politiikka ei ole millään tavalla koordinoitua. Rakenteilla olevat uudenlaiset edistykselliset reaktorit saattavat johtaa ydinvoiman uuteen tulemiseen, jolloin ydinvoiman paluu toteutuu käytännössä lyhyestä epäröinnistä huolimatta. Aika kertoo, voiko EU alentaa ydinvoiman osuutta energiayhdistelmässään, mutta toistaiseksi sen on jatkettava entisellä linjalla. Kokemusten jakaminen vanhimpien voimaloiden käyttökustannuksista ja vaatimustenmukaisiksi saattamisen kustannuksista olisi hyödyksi tehtäessä tulevia poliittisia ydinvoimapäätöksiä.

Tehty Brysselissä 17 helmikuuta 2016

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”EU:n laajentumisstrategia”

[COM(2015) 611 final]

(2016/C 133/07)

Esittelijä: Ionuț SIBIAN

Euroopan komissio päätti 10. marraskuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”EU:n laajentumisstrategia”

[COM(2015) 611 final].

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 29. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 18. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 170 ääntä puolesta ja 14 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio painottaa laajentumisprosessissa erityisesti perusasioita ja korostaa, että laajentumismaiden on asetettava etusijalle uudistukset, jotka liittyvät oikeusvaltion, perusoikeuksiin, demokraattisten instituutioiden toimintaan (mukaan luettuna vaalijärjestelmän ja julkishallinnon uudistus), talouskehitykseen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Edistystä seurattaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota kansalaisyhteiskunnan varoituksiin oikeusvaltioon ja demokratian perusteisiin kielteisesti vaikuttavasta poliittisesta toiminnasta ja kehityksestä.

1.2 ETSK kehottaa painokkaasti komissiota säilyttämään osallistavan demokratian laadun yhtenä keskeisistä poliittisista arviointikriteereistä. Olisi jatkettava päättäväisiä toimia, jotta varmistetaan järjestelmällinen työ tehokkaiden ja täysin toimivien instituutioiden rakentamista sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tarkoituksenmukaista osallistumista varten. Näin voidaan osaltaan torjua sitä riskiä, että valtio joutuu poliittisten intressien ohjaamaksi, lisätä tietoisuutta kaikkien asianomaisten sidosryhmien vastuuvuorollisuudesta ja varmistaa osallistaminen ja avoimuus kaikissa uudistus- ja neuvotteluprosesseissa.

1.3 Raportoinnissa käytetyt yhdenmukaistetut arviointiasteikot sekä kunkin maan tilanteelle ja edistymiselle annettu painoarvo parantavat avoimuutta, mahdollistavat kohdennetun keskittymisen painopistealoihin ja lisäävät osaltaan tietoisuutta liittymisprosessista. Ne myös luovat edellytykset laajemmalle osallistumiselle kussakin maassa, sillä tutkittavia asioita on enemmän. Olisi arvioitava tähän liittyvä riskiä, että huomio kääntyy toisaalle kyseisiä maita koskevista erityiskysymyksistä, ja torjuttava tällainen riski. EU:n toimielinten ja laajentumismaiden välisten nykyisten viestintäkanavien ja kuulemismenettelyjen johdonmukaisuus, säännöllisyys ja laajuus on tässä yhteydessä keskeistä.

1.4 ETSK on tyytyväinen komission selkeään viestiin, että vaikutusvaltainen kansalaisyhteiskunta on kaikkien demokraattisten järjestelmien olennainen osa, ja panee merkille komission antaman poliittisen tuen nykyistä paljon suotuisamman ja mahdollistavamman toimintaympäristön luomiseksi kansalaisyhteiskuntaa varten sekä kansalaisyhteiskunnan merkityksellisen kuulemisprosessin sisällyttämiseksi poliittiseen päätöksentekoon. Tämä on keskeinen tekijä, jotta poliittiset kriteerit voidaan täyttää tyydyttävästi, ja se voisi myös olla mahdollinen arviointiperuste liittymisneuvotte- luissa.

1.5 ETSK katsoo, että komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin tulisi tiivistää viestintätoimiaan, jotta laajentumispolitiikan eduista ja haasteista kerrotaisiin Euroopan kansalaisille. Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden olisi oltava läheisiä kumppaneita ja viestinviejiä tässä prosessissa.

1.6 ETSK toistaa, että koko liittymisprosessissa on lisättävä avoimuutta ja osallistamista⁽¹⁾. Komission olisi näytettävä esimerkkiä helpottamalla edelleen neuvotteluasiakirjojen, kuten vierailuraporttien, kansallisesta lainsäädännöstä annettujen asiantuntijalausuntojen ja TAEX-ohjelman (teknisen avun ohjelman) raporttien, saatavuutta sekä tekemällä tunnetuksi alueella toteutettujen EU-rahoitteisten hankkeiden saavutuksia ja tuloksia. Näin voidaan lisätä tietoisuutta EU:n avun vaikutuksista ja hyödyntää alueella jo saatuja kokemuksia.

1.7 Komission olisi lisättävä huomattavasti taloudellista tukea myös kansalaisyhteiskuntaa tukevan naapuruuspolitiikan väliin kuuluviin hankkeisiin. Välineellä pyritään vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden valmiuksia (mukaan luettuna poliittisen asiantuntemuksen parantaminen ja tuki seurantavalmiuksien lisäämiseksi) sekä edistämään tiedotusvälineiden ammattitaitoa ja riippumattomuutta. Olisi jatkettava alueellisen yhteistyön ja verkottumisen tukemista sekä hyödynnettävä alueella jo saatuja hyviä kokemuksia, muun muassa välineitä, joilla helpotetaan kansalaisjärjestöjen ja työmarkkinaosapuolten (myös elinkeinoelämän järjestöjen) yhteistyötä ja yhteistoimintaa kansalaiskeskustelun ja oppimisnäkökulman muodostamalta yhteiseltä pohjalta.

1.8 EU:n avustusohjelmien yhdeksi ensisijaiseksi tavoitteeksi olisi asetettava työmarkkinaosapuolten toimintamahdollisuuksien vahvistaminen niin, että ne voivat osallistua aktiivisesti sosiaaliseen vuoropuheluun. Työmarkkinaosapuolet tarvitsevat apua saadakseen ulottuvilleen rahoitusmahdollisuuksia ja parantaakseen valmiuksiaan osallistua tehokkaasti kaikkiin taloutta, yhteiskuntaa ja lainsäädäntöä koskeviin keskusteluihin, mukaan luettuna EU-jäsenyysneuvottelut. Niiden organisaatorakennetta, sisäistä tiedottamista ja kykyä palvella jäseniään tulisi parantaa.

1.9 ETSK kehottaa vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan neuvoo-antavien sekakomiteoiden roolia. Neuvoo-antavien sekakomiteoiden tulisi pyrkiä täyttämään neuvotteluprosessin ”tyhjät aukot”, joita mikään muu elin ei kata, ja keskittyä tiettyihin aloihin. ETSK kehottaa tältä osin parantamaan neuvoo-antavien sekakomiteoiden ja komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin välistä tiedonvaihtoa.

1.10 ETSK kehottaa alueen hallituksia tukemaan työmarkkinaosapuolia ja muita kansalaisyhteiskunnan organisaatioita tasapuolisesti ja ottamaan ne tiiviisti mukaan kansallisiin strategioihinsa, EU-jäsenyyteen tähtääviin toimintapolitiikkoihinsa ja neuvottelurakenteisiinsa sekä EU-rahoitteisten hankkeiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Kansallisia neuvottelukantoja valmisteltaessa olisi tehtävä säädösten vaikutusten arviointeja, ja lainsäädäntöä olisi yhdenmukaistettava mukautumisriskien havaitsemiseksi. Valtiosta riippumattomien toimijoiden, myös yrity maailman, ammattijärjestöjen ja asianomaisten yhteiskunnallisten ryhmien edustajien, osallistuminen on tärkeää.

1.11 Alueen kaikkien maiden olisi perustettava Euroopan yhdentymistä edistäviä kansallisia neuvostoja, joissa korkean tason poliittiset päättäjät ja keskeiset kansalaisyhteiskunnan organisaatiot kokoontuisivat säännöllisesti tavoitteena muuttaa EU:n integraatioprosessia avoimmemmaksi ja tehdä sitä laajemmin tunnetuksi.

⁽¹⁾ Yksityiskohtaisia suosituksia esitetään ETSK:n vuonna 2014 antamassa lausunnossa ”Avoimuuden ja osallistavuuden edistäminen Euroopan unionin jäsenyyteen tähtäävässä liittymisprosessissa” (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 39).

1.12 Eräissä maissa havaitut edistysaskeleet, jotka liittyvät hallitustahojen ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välisen vuoropuhelun ja yhteistyön kehukseen ja mekanismeihin, eivät ole riittäviä. Kansallisten hallitusten olisi pidettävä lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa ja kuulemisprosessien avoimuutta ja johdonmukaisuutta painopisteinä ja seurattava edistymistä tämän mukaisesti.

1.13 ETSK kehottaa poliittisia päättäjiä tekemään yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa toteutettaessa uudistuksia ja sovellettaessa lainsäädäntöä keskeisissä kysymyksissä, kuten korkean tason korruptiotapausten käsittely, julkisten hankintamenettelyjen valvonnan tehostaminen ja poliittisten puolueiden rahoitusta koskevan lainsäädäntökehityksen parantaminen. Lisäksi komitea kehottaa alueen maita parantamaan tiedonsaannin vapautta koskevia sääntöksiä ja niiden käytännön soveltamista, hyväksymään ja soveltamaan lakeja epäkohtien paljastamisesta sekä tehostamaan käytännössä ilmiantajien suojelua. Olisi parannettava yleistä tietoisuutta mahdollisuuksista ilmoittaa korruptiosta, ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat tässä yhteydessä olla luotettavia kumppaneita. Lisäksi olisi toivottavaa säännellä osapuolten suostumuksella kolmikantaista työmarkkinavuoropuhelua, jotta seurataan tehtyjä sopimuksia.

1.14 Alueen maiden poliittisten päättäjien olisi edistettävä ja tuettava vahvojen ja riippumattomien sääntelyelinten toimintaa ja erityisesti Albanian ja Serbian mallien mukaisen oikeusasiamiesinstituution sekä vapaasta tiedonsaannista ja yksityisyydensuojasta vastaavien asiamiesten, korruptiontorjuntavirastojen, valtioneuvostolaitosten ja vaalilautakuntien toimintaa. ETSK korostaa, että oikeusasiamies voi antaa ratkaisevan panoksen ja täydentää perusoikeuksien parissa toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden työtä etenkin vähemmistöjen suojelussa.

1.15 Kun otetaan huomioon erittäin korkea nuorisotyöttömyys Länsi-Balkanilla, ETSK suosittaa EU:n nuorisotakuun ulottamista liittymisneuvotteluja käyviin maihin tällä alueella. Nuorisotakuu olisi rahoitettava asianomaisista EU:n rahastoista. Harjoittelu- ja opiskelujaksoja yhdistelevä koulutusmalli olisi otettava käyttöön yhteistyössä työmarkkinaosapuolten sekä kauppa- ja teollisuuskamarien ja muiden elinkeinoelämän järjestöjen kanssa.

1.16 Vaikka EU pyrkii lisäämään hallitusvallan roolia jaettaessa EU:n varoja, kansalaisyhteiskuntaan kohdennettua rahoitusta ei tulisi kanavoita pääasiassa hallitustahojen kautta, sillä näin saattaa syntyä eturistiriitatilanteita. EU:n olisi tuettava entistä riippumattomimpien rahoitusjärjestelmien perustamista. Riippumattomat säätiöt tai rahastot saattavat olla kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi asianmukaisempi mekanismi EU:n varoja jaettaessa. Tarkasti noudatettavia perusluonteisia vaatimuksia ovat muun muassa avoimuus varojen jakamisessa ja käytössä, tasapuolinen kohtelu ja eturistiriitojen ja/tai poliittisen puuttumisen välttäminen julkisen rahoituksen osoittamisessa.

1.17 Komission ja kansallisen rahoituksen painopisteinä olisi edelleen oltava kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kansallisten valmiuksien kehittäminen (esimerkiksi resurssikeskukset, yhteenliittymien tukeminen ja asiantuntemuksen kehittämisohjelmat), tukitoimien laajentaminen (etenkin pääkaupunkien ulkopuolelle ja ruohonjuuritason organisaatioihin) ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumisen edistäminen ETSK:ssa saatujen kokemusten mukaisesti.

2. Laajentumisohjelman yleisarviointi ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistuminen

2.1 ETSK toteaa, että EU:n laajentumispolitiikalla on keskeinen rooli varmistettaessa rauha, turvallisuus ja vakaus Euroopassa. Vuoden 2015 laajentumisohjelmassa esitetään ensimmäistä kertaa keskipitkän aikavälin poliittiset näkymät. Huolimatta siitä yksiselitteisestä viestistä, ettei yksikään laajentumismaista tule olemaan valmis liittymään EU:hun nykyisen komission toimikaudella, Länsi-Balkanin maiden kannalta on erittäin tärkeää säilyttää selkeät näkymät EU-jäsenyydestä. Niiden edistymistä ja ponnistuksia on myös tärkeä mitata, seurata ja tukea selkeiden vertailuarvojen pohjalta ja ottaen huomioon tulevaisuuteen suuntautuvat näkymät siitä, mitä maat haluavat saavuttaa ja mitä niiden on saavutettava.

2.2 Myönteisiä toimenpiteitä ovat kansalaisyhteiskunnan sisällyttäminen maakohtaisten raporttien poliittisten kriteerien erilliseen kohtaan ja kansalaisyhteiskunnan roolin ottaminen tietyssä määrin enemmän huomioon neuvotteluluvuissa. Seuratessaan edistystä ja arvioidessaan kansalaisyhteiskunnan kannalta suotuisan toimintaympäristön tilannetta komission olisi seurattava tiiviisti, miten sen antamat suuntaviivat kansalaisyhteiskunnalle kohdennettavasta EU:n tuesta otetaan huomioon laajentumismaissa. Suuntaviivoista olisi myös tultava viitekehys ja ohje laajentumismaille itselleen.

2.3 ETSK vahvistaa, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on Länsi-Balkanin ja EU:n talouskehityksen avain. Työmarkkinaosapuolten kohtaamia erityishaasteita olisi tarkasteltava järjestelmällisemmin ja yksityiskohtaisemmin maakohtaisissa arvioinneissa ja raporteissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä ihmisten työoikeudellisen turvan ja sosiaaliturvan säilymiseen.

2.4 ETSK suhtautuu myönteisesti komission aikomukseen keskittyä voimakkaammin työllisyyteen ja sosiaalisiin haasteisiin laajentumismaiden laatimia talouden uudistusohjelmia koskevassa tulevassa työssä. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden olisi myös oltava osa tätä prosessia, ja niiden lausunnot ja asiantuntemus olisi otettava huomioon niin kansallisella kuin unionin tasolla, jotta vältettäisiin tilanteet, joissa kansalaisyhteiskunnan organisaatioille vain tiedotetaan strategioista tai toimintasuunnitelmista, joita koskevat päätökset on jo tehty. Kansallisia viranomaisia olisi vaadittava varmistamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tosiasiallinen osallistuminen.

2.5 Kansalaisyhteiskunnan osallistumisella liittymisprosessiin tarkoitetaan 1) suoraa osallistumista varsinaisiin neuvotteluihin (seuranta, kansallisten kantojen valmistelu, edistyksen valvonta), 2) työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja kansalaiskeskustelua politiikan muotoilusta ja lainsäädännön sovittamisesta yhteen EU:n säännösten kanssa, 3) osallistumista liittymistä valmistelevan tuen suunnitteluun ja 4) edistyksen ja uudistusprosessien sosiaalisten vaikutusten riippumatonta seurantaa. Näiden tehtävien hoitaminen edellyttää riittävän taloudellisen tuen saamista kansalliselta hallitukselta ja liittymistä valmistelevaan tukeen tarkoitetuista EU:n varoista.

2.6 Kansalaisyhteiskunnan roolista tiedottaminen ja työmarkkinaosapuolten ottaminen mukaan liittymisprosessiin on ollut sekä tavoite että haaste ETSK:lle. Eräissä maissa hallitukset suhtautuvat edelleen kielteisesti kansalaisyhteiskuntaan, ja tällöin neuvoa-antavan sekakomitean suositukset eivät ole juurikaan saaneet vastakaikua. Neuvoa-antavat sekakomiteat ovat kuitenkin luoneet tilaisuuksia suoraan näkemystenvaihtoon kansalaisyhteiskunnan sekä EU:n ja kansallisten poliitikkojen ja virkamiesten välillä, vaikka vaikutukset hallituksen politiikkaan olisivatkin olleet vähäisiä. Neuvoa-antavat sekakomiteat hyötyisivätkin suuresti vahvemmassa tuesta ja läheisemmästä yhteistyöstä komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa, sillä näin voitaisiin varmistaa, että kansalaiskeskustelussa ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa esiin tulevat tärkeimmät EU:hun liittymisen kansallisia näkökohtia koskevat huolenaiheet kuullaan kaikissa asianomaisissa poliittisissa päätöksentekoaikoina.

2.7 Kuten komissio on todennut, ETSK korostaa alueellisen yhteistyön sekä alueen talouskehityksen ja yhteenliitettävyyden parantamista vakautus- ja assosiaatiosopimusten ja laajentumisprosessin keskeisenä tekijänä. Kauppakamarien investointifoorumia (Chambers' Investment Forum, CIF)⁽²⁾ koskevan sopimuksen allekirjoittamisen myötä alueellinen yhteistyö elinkeinoelämässä toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välillä on kehittynyt myönteisesti. CIF:n tausta-ajatuksena on ottaa alueen yritykset kauppakamarien kautta mukaan Länsi-Balkanin taloudellisen hyvinvoinnin kannalta tärkeiden hankkeiden toteuttamiseen Berliinin prosessin painopisteiden mukaisesti.

⁽²⁾ Kauppakamarien investointifoorumi (Chambers' Investment Forum, CIF) on Länsi-Balkanin maiden, Slovenian ja Kroatian kansallisten kauppa- ja teollisuuskamarien voittoa tavoittelematon organisaatio, joka perustettiin Wienissä elokuussa 2015 pidetyn Länsi-Balkanin käsiteltyä konferenssin yhteydessä.

2.8 ETSK on vakavasti huolissaan kokoontumis- ja yhdistymisvapauden, sananvapauden ja tiedotusvälineiden riippumattomuuden⁽³⁾ huomattavasta taantumisesta muutamissa maissa (erityisesti Montenegrossa, entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa ja Turkissa mutta myös Serbiassa, kun tarkastellaan kokoontumisvapauden sovellettavaa lainsäädäntökehystä). Nämä vapaudet ovat edellytyksiä vakaiden demokratioiden perustamiselle ja vireän kansalaisyhteiskunnan kehittämiseksi. Näin ollen komitea kannattaa vahvasti sitä, että noudatetaan kaikilta osin laajentumisasioiden pääosaston ohjeita kansalaisyhteiskunnan kehittämisestä laajentumismaissa vuosina 2014–2020 sekä EU:n tuesta tiedotusvälineiden vapaudelle ja riippumattomuudelle vuosina 2014–2020. Haasteena on kuitenkin vielä varmistaa se, että tiedotusvälineet tavoittavat eurooppalaisen yleisön, jonka tulee myös saada asianmukaista tietoa laajentumispolitiikan merkityksestä ja kehityksestä.

2.9 Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rooli politiikan suunnittelussa ja seurannassa ja yleensäkin toimivan demokratian turvaamisessa on erittäin tärkeä. Eräissä laajentumismaissa vuonna 2015 havaitut hyökkäykset kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden (etenkin valvontaa harjoittavien järjestöjen sekä keskeisiä poliittisia prosesseja tarkasti seuraavien ja vaalivilppiä ja poliittista korruptiota paljastavien riippumattomien toimittajajärjestöjen) legitimitettiin ja vastuunalaisuutta kohtaan antavat aihetta vakavaan huoleen. ETSK toteaa, että on parannettava viestintää ja vuoropuhelua kaikissa prosesseissa ja että on etenkin tavoitettava kansalaiset sekä EU:ssa että laajentumismaissa.

2.10 Oikeusvaltion ja perusoikeuksien osalta on kiinnitettävä enemmän huomiota haavoittuvassa ja heikossa asemassa oleviin ryhmiin ja vähemmistöihin, etenkin romaneihin. Näissä kysymyksissä on saatava aikaan selkeitä tuloksia sekä edistettävä edelleen etnisten ryhmien välisiä suhteita, vähemmistöjen suojelua ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamista (koulutus, vähemmistökielillä saatavilla olevat tiedotusvälineet, vähemmistökielten käyttö muun muassa julkishallinnossa jne.).

2.11 ETSK otti 10. joulukuuta 2015 antamassaan lausunnossa⁽⁴⁾ kantaa komission ehdotukseen turvallisten alkuperämaiden luettelosta ja pitää kiinni lausunnossa esitetyistä periaatteista. Turvallisten alkuperämaiden luetteloon sisällyttämisen on pohjaututtava perusteelliseen arviointiin. Pakolaisten ihmisoikeuksien vastuuntuntoinen huomio ottaminen on tärkeää myös turvallisia kolmansia maita koskevan kysymyksen yhteydessä, kun ajatellaan ajankohtaisia uutisia pakolaisten kyseenalaisista palautuksista kriisialueille.

2.12 Euroopan kansalaisille on tiedotettava kattavasti laajentumispolitiikan välttämättömyydestä koko maanosan turvallisuuden ja vaurauden kannalta. Tämän haasteen ratkaiseminen saattaisi auttaa lieventämään tulevan laajentumisen pelkoa, joka voi nousta pinnalle muiden muokalaisvihan muotojen muassa erityisesti talouskriisin ja nykyisen pakolaiskriisin aikoina.

2.13 EU:n toimielimet tarjoavat useita kanavia kansalaisyhteiskunnan kuulemiseen ja siten näytön keräämiseen liittymisen edellyttämien uudistusten edistymisestä: niitä ovat verkkopohjainen kirjeenvaihto, vuosittaiset kansalaisyhteiskunnan kuulemistilaisuudet Brysselissä, kokoukset asianomaisissa maissa sekä tilannekatsaukset ja yleisötilaisuudet EU:n virkamiesten vierailujen yhteydessä. Komissio on myös suhtautunut avoimesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden laatimiin riippumattomiin seurantaraportteihin. Komissio on kuitenkin kieltämättä ollut paljon aktiivisemmin yhteydessä kansalaisjärjestöihin kuin ammatti- ja yrittäjäjärjestöihin. ETSK kehottaakin komissiota parantamaan lähestymistapaansa ja ryhtymään uusiin toimiin avoimuuden ja osallistavuuden edistämiseksi Euroopan unionin jäsenyyteen tähtäävässä liittymisprosessissa annetussa ETSK:n lausunnossa (REX/401) esitettyjen suositusten mukaisesti.

2.14 Kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on jatkuvia vaikeuksia varmistaa rahoituksensa jatkuvuus Länsi-Balkanilla. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat edelleen riippuvaisia pääasiassa ulkomaisista avustuksista ja valtion budjetista saatavista tuloista, muun muassa rahapeleistä saaduista tuotoista, ja vaihtoehtoisia rahoituslähteitä käytetään harvoin. Sekä taloudellinen että muu valtion tuki jaetaan aivan liian usein läpinäkymättömien rakenteiden kautta, ja se on riittämätöntä. Tämän vuoksi kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden on jatkuvasti monipuolistettava rahoituslähteitään varmistaakseen taloudellisen riippumattomuutensa ja rahoituksensa jatkuvuuden. Jos kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tukeutuvat vain yhteen tai kahteen rahoituslähteeseen, ne ovat liian riippuvaisia näiden rahavarojen saatavuudesta eikä niillä ole riittävää taloudellista turvaa ja itsenäisyyttä.

⁽³⁾ Balkanin kansalaisyhteiskunnan kehittämisverkosto (Balkan Civil Society Development Network), Enabling Environment for Civil Society Development Progress Reports and Enlargement Strategy 2015 Background Analysis, <http://www.balkan-csd.net/novo/wp-content/uploads/2015/11/202-1-BCSDN-2015-Enlargement-Package-Background-Analysis.pdf>; Human Rights Watch -järjestö, A Dangerous Profession: Media Under Threat, 15. heinäkuuta 2015, <https://www.hrw.org/node/279063>; Toimittajat ilman rajoja -järjestön raportti entisestä Jugoslavian tasavallassa Makedoniasta, <http://en.rsf.org/macedonia.html>

⁽⁴⁾ Euroopan talous- ja sosiaaliskomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus turvallisia alkuperämaita koskevan EU:n yhteisen luettelon laatimisesta kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/32/EU soveltamista varten ja direktiivin 2013/32/EU muuttamisesta", COM(2015) 452 final (EUVL C 71, 24.2.2016, s. 82).

2.15 Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden taloudellisen arvon tunnustaminen laajentumismaissa edellyttää tarkoituksenmukaista tietojen keruuta ja etenkin kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden roolin edistämiseen ja roolista tiedottamiseen liittyviä toimia. Viralliset tiedot ja tilastot kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden työntekijöistä ja niissä toimivista vapaaehtoisista Länsi-Balkanin maissa ovat edelleen rajallisia. Työlainsäädännössä kansalaisyhteiskunnan organisaatioita kohdellaan edelleen samoin kuin muitakin työnantajia. Niitä ei kuitenkaan oteta riittävästi huomioon sellaisissa kansallisissa työllisyyspolitiikoissa, joilla luodaan kannustimia potentiaalisia työnantajia varten. Tällainen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden syrjivä kohtelu johtuu siitä, ettei valtio tunnusta kansalaisyhteiskuntaa työllisyyttä luovaksi sektoriksi. Kansallisten viranomaisten ja komission olisi tilastollisia painopisteitä määriteltäessä tarkasteltava huolellisesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden äskettäisiä pyrkimyksiä kerätä tietoja ja arvioida erityisiä esteitä kussakin maassa ⁽⁵⁾.

Bryssel 18. helmikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽⁵⁾ Tutkimus Economic Value of the Non-Profit Sector in the Countries of the Western Balkans Turkey, jonka on laatinut Dubravka Velat ja julkaissut joulukuussa 2015 Balkanin kansalaisyhteiskunnan kehittämisverkosto (Balkan Civil Society Development Network, BCSDN), on saatavilla osoitteessa http://www.balkancsd.net/economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-western-balkans-and-turkey/63-12-report-on-the-economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-wbt_final/

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Vuotuinen kasvuselvytys 2016”

(COM(2015) 690 final)

ja ”Luonnos komission ja neuvoston yhteiseksi työllisyysraportiksi — oheisasiakirja komission tiedonantoon vuotuisesta kasvuselvytyksestä 2016”

(COM(2015) 700 final)

(2016/C 133/08)

Esittelijä: Juan MENDOZA CASTRO

Euroopan komissio päätti 22. joulukuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheista

”Vuotuinen kasvuselvytys 2016” ja ”Luonnos komission ja neuvoston yhteiseksi työllisyysraportiksi – oheisasiakirja komission tiedonantoon vuotuisesta kasvuselvytyksestä 2016”

(COM(2015) 690 final, COM(2015) 700 final).

Työjärjestyksen 19 artiklan nojalla asian valmistelusta vastaamaan perustettu alakomitea ”vuotuinen kasvuselvytys 2016” hyväksyi lausuntoluonnoksensa 12. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. helmikuuta 2016 pitämässään 514. täysistunnossa (helmikuun 17 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 139 ääntä puolesta ja 8 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 **Työttömyysaste on edelleen korkea.** Seitsemän vuotta kriisin alkamisen jälkeen komitea ilmaisee huolensa korkeasta työttömyydestä erityisesti eräissä jäsenvaltioissa. Myös työttömien nuorten, koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien määrä on huomattava.

1.2 **Vuotuinen kasvuselvytys 2016** sisältää entistä enemmän analyyseja ja sosiaalisia tavoitteita ja päämääriä, mutta ollakseen tehokas tämän uuden lähestymistavan ei tulisi perustua aiempien vuosien toimintapoliittisten suositusten toistamiseen. Komission esille tuoman yksityisten investointien vauhdittamisen lisäksi talouden taantuma ja työllisyys edellyttävät, että lisätään kotimaista kysyntää ja toteutetaan merkittäviä julkisia investointeja.

1.3 **Talouspolitiikan EU-ohjausjakso.** ETSK pitää tervetulleena päätöstä vahvistaa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden seuranta sekä jakoa eurooppalaiseen ja kansalliseen vaiheeseen, sillä näin voidaan paremmin rajata vastuualueet asetettujen tavoitteiden toteuttamisessa. On myös välttämätöntä lisätä johdonmukaisuutta EU:n ohjauksen piiriin kuuluvien politiikkojen ja Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden välillä.

1.4 EU-ohjausjaksossa tulisi ottaa huomioon vuoteen 2030 ulottuvaan, YK:n laatimaan kestävän kehityksen strategiaan perustuvien 17 kestävän kehityksen tavoitteen saavuttaminen.

1.5 **Talous.** Euroopan unionin talous elpyy maltillisesti, mitä tosin edesauttavat väliaikaiset myönteiset tekijät. Viennin ennätyksellinen ylijäämä euroalueella johtuu muun muassa euron heikentymisen vaikutuksista. Investointeihin nähden liian suuri kotimainen säästäminen puolestaan johtuu talouden elpymiseen ja kasvuun edelleen liittyvästä epävarmuudesta.

1.6 **Investointien huomattavan supistumisen** johdosta talous- ja rahoitusasioiden neuvosto on huomauttanut, että on kiireellisesti luotava parempi ympäristö investoinneille, jotta tuetaan talouden elpymistä ja lisätään tuottavuutta ja kasvupotentiaalia. ETSK puolestaan pitää välttämättömänä, että säästötoimenpiteitä suunnataan uudelleen pyrkimyksenä laajempi sitoutuminen kasvupolitiikkoihin ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto, 15. tammikuuta 2016.

1.7 Niiden **ihmisten** suuri määrä, **joita uhkaa köyhyys tai syrjäytyminen**, herättää kysymyksiä mahdollisuuksista saavuttaa yksi Eurooppa 2020 -strategian tärkeimmistä tavoitteista.

1.8 Suurten pakolais- ja turvapaikanhakijamäärien johdosta ETSK ehdottaa toimenpiteitä, jotka perustuvat yhteisiin toimiin ja yhteisvastuullisuuteen, kansainvälisten arvojen ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen, yhdenvertaiseen kohteluun sekä elämän ensisijaisuuteen suhteessa mihin tahansa lähinnä "turvallisuuspolitiikkaan" perustuvaan lähestymistapaan. Komitea myös vahvistaa, että Schengenin sopimus on EU:n rakenteen peruspilari.

2. ETSK:n suositukset

2.1 Vuotuisessa kasvuselvytyksessä 2016 tähdennetään **työllisyyteen ja sosiaalipolitiikkaan tehtävien investointien** merkitystä, kuten ETSK on esittänyt. Tämä edellyttää kunnianhimoista lähestymistapaa komission taholta.

2.2 Vuotuisessa kasvuselvytyksessä 2016 on painotettava **ohjauksen vahvistamista**, jotta voidaan panna tehokkaasti täytäntöön markkinoiden yhdentymiseen ja talouden nykyaikaistamiseen tähtäävät unionin keskeiset toimintalinjat, ja korostettava tältä osin EU:n talouspolitiikan ohjauspakettia. Kansallisen ohjauksen tehokkaiden puitteiden avulla on puolestaan lisättävä luottamusta, saatettava ennalleen välttämättömät finanssipoliittiset puskurit ja vältettävä myötäsyyllisiä finanssipolitiikkaa.

2.3 On ensiarvoisen tärkeää parantaa investointi- ja kehitysstrategioiden **yhteisvaikutuksia** jäsenvaltioiden talouksien ja EU:n talouden välillä.

2.4 ETSK ehdottaa, että poliittisten painopisteiden puitteissa keskitytään erityisesti kahteen alaan: **investointeihin ja työllisyyteen**.

2.5 **Monivuotisen rahoituskehityksen** välineet ja **Verkkojen Eurooppa -väline** ovat kriisin taltuttamisen ja kasvurallalle palaamisen kannalta ratkaisevan tärkeässä asemassa. ETSK on tyytyväinen **Euroopan investointiohjelman** hyvään alkuun ja on ehdottanut siihen liittyen, että houkutellessa useampia institutionaalisia sijoittajia ja levitetään tietoa rahoitusmahdollisuuksista.

2.6 Tarvitaan "välittömiä toimia" **pitkäaikaistyöttömyyden** (jonka osuus kokonaistyöttömyydestä on 50 prosenttia) ja nuorisotyöttömyyden torjumiseksi. Lisäksi komission on esitettävä **sukupolten tasa-arvoa** työelämässä koskeva yleinen strategia.

2.7 Investoinneista energiakäänteen toteuttamiseksi (**Pariisin sopimus**) on tultava työpaikkojen luomisen ja taloudellisen kehityksen lähde.

2.8 ETSK kehottaa tehostamaan koordinoituja toimia **aggressiivisen verosuunnittelun, veropetosten ja veronkierro**n torjumiseksi.

2.9 ETSK kannattaa sitä, että **työmarkkinaosapuolet ja muut kansalaisyhteiskunnan edustavat organisaatiot osallistuvat täysimääräisesti** sosiaalipolitiikkoihin ja kansallisiin uudistusohjelmiin muun muassa kansallisten talous- ja sosiaalineuvostojen ja vastaavien elinten välityksellä. ETSK antaa maaliskuussa 2016 erillisen lausunnon komission ehdotuksesta, joka koskee kansallisten kilpailukykykomiteoiden perustamista euroalueelle. Joka tapauksessa niiden on kunnioitettava kaikilta osin vapautta solmia työehtosopimuksia sekä kussakin jäsenvaltiossa olemassa olevia työmarkkinaosapuolten osallistumisen ja vuoropuhelun mekanismeja.

2.10 **Demokraattinen oikeutus** Demokratiavajeen takia on lujitettava Euroopan unionin perustaan kuuluvia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteita ja vahvistettava sosiaalista Eurooppaa, joka pyrkii torjumaan sosiaalista syrjäytymistä ja ylläpitämään yhteisvastuullisuutta.

3. Johdanto

3.1 Vuotuisen kasvuselvytyksen 2016 mukaan

— Euroopan unionin talous elpyy maltillisesti, mitä tosin edesauttavat väliaikaiset myönteiset tekijät, kuten alhainen öljyn hinta, suhteellisen heikko euro ja elvyttävä rahapolitiikka

- toimintapolitiikat tulisi näin ollen suunnata niin, että voidaan vakiinnuttaa elpyminen ja edistää lähentymistä kohti parhaiten suorituvia jäsenvaltioita
- taloudellisen toiminnan odotetaan vähitellen kiihtyvän
- taloudellinen suorituskyky ja sosiaaliset olosuhteet sekä uudistusten toteuttaminen vaihtelevat edelleen EU:ssa.

3.2 Aiemmat poliittiset painopisteet, joiden tarkoituksena on luoda puitteet rakenteellisten muutosten, julkisen talouden vakauden ja investointien väliselle tasapainolle, on säilytetty. Vuotuisessa kasvuselvityksessä 2016 esitetään erityisiä huomioita, jotka liittyvät muun muassa työmarkkinoihin, pimeään työhön, työelämään integroitumiseen, sukupuolten välisiin eroihin ja nuorten työllisyyteen.

3.3 Kasvuselvityksessä peräänkuulutetaan nykyaikaista ja tehokasta julkishallintoa, joka on tarpeen nopeiden ja korkealaatuisten palvelujen varmistamiseksi yrityksille ja kansalaisille.

3.4 Samalla huomiota kohdennetaan enenevästi jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmän laadun, riippumattomuuden ja tehokkuuden parantamiseen, joka on ennakoedellytys suotuisan ympäristön luomiseksi investoinneille ja taloudelliselle toiminnalle.

3.5 **Yhteisestä työllisyysraporttiluonnoksesta** voidaan mainita tärkeimpinä päätelminä jäsenvaltioiden välillä nykyisin vallitsevat suuret erot sekä työllisyyden ja sosiaalisen tilanteen hidas kohentuminen. Muita päätelmiä ovat seuraavat:

- työmarkkinauudistusten jatkaminen
- työpaikkojen luomista paremmin edistävät verojärjestelmät
- investoinnit inhimilliseen pääomaan sellaisen koulutuksen muodossa, jossa keskitytään ennen kaikkea nuoriin
- maltillisen palkkakehityksen jatkaminen
- toimet nuorten työllisyyden edistämiseksi ja toimet työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien (NEET) suuren määrän suhteen.

4. Työttömyysaste on edelleen korkea

4.1 Seitsemän vuotta kriisin alkamisen jälkeen ETSK ilmaisee jälleen huolensa työllisyystilanteesta, joka on vaikea erityisesti eräissä euroalueen jäsenvaltioissa. Euroopan unionissa on työttömänä 22,5 miljoonaa ihmistä (joista 17,2 miljoonaa euroalueella), eikä tällä saralla ole odotettavissa mainittavaa parannusta kahden seuraavan vuoden aikana. Taloudellisten ja sosiaalisten seurausten lisäksi tämä tilanne vaikuttaa muiden tekijöiden rinnalla siihen, että kansalaiset vieraantuvat Eurooppa-hankkeesta.

4.2 Vuotuinen kasvuselvitys 2016 sisältää aiempaa enemmän sosiaalisia analyyseja, tavoitteita ja päämääriä. Jotta tämä uusi lähestymistapa olisi tehokas ja jotta se ei jäisi pelkäksi retoriikaksi, sen ei pitäisi perustua aiempien vuosien poliittisten suositusten toistamiseen – lähinnä rakenteellisia työmarkkinauudistuksia – vaan antaa todellista koordinoitua pontta kasvulle ja työllisyydelle.

4.3 Vuotuisessa kasvuselvityksessä 2016 tähdennetään **työllisyyteen ja sosiaalipolitiikkaan tehtävien investointien** merkitystä, kuten ETSK on esittänyt. Tämä edellyttää kunnianhimoista lähestymistapaa komission taholta.

4.4 Sen lisäksi, että vauhditetaan yksityisiä investointeja, jotka ovat komission ehdotuksen perusta, talouden taantuma ja työllisyys edellyttävät julkisten investointien merkittävää vauhdittavaa vaikutusta.

5. Talouspolitiikan EU-ohjausjakso: ohjauksen vahvistaminen

5.1 Vuotuisessa kasvuselvytyksessä 2016 olisi painotettava ohjauksen vahvistamista, jotta voidaan panna tehokkaasti täytäntöön markkinoiden yhdentymiseen ja talouden nykyaikaistamiseen tähtäävät unionin keskeiset toimintalinjat.

5.2 Talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa on myös aikaansaattava edistymistä lokakuussa 2015 tarkistetun talouspolitiikan ohjauspaketin kehittämisessä. Kansallisen ohjauksen tehokkaiden puitteiden avulla on puolestaan lisättävä luottamusta, saatettava ennalleen välttämättömät finanssipoliittiset puskurit ja vältettävä myötäsyklisiä finanssipoliittikaa⁽²⁾. EU:n rahoitusvälineiden ja jäsenvaltioiden talousarvioiden on edistettävä osaltaan näitä tavoitteita.

5.3 ETSK suhtautuu myönteisesti päätökseen vahvistaa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden seuranta talouspolitiikan EU-ohjausjakson puitteissa, kuten viisi puheenjohtajaa on ehdottanut⁽³⁾. Sen lisäksi, että parannetaan nykyisen strategian toteutusta ja seuranta, aikomuksena on käynnistää prosessi pidemmän aikavälin vision kehittämiseksi vuoden 2020 jälkeiseen aikaan, kun otetaan myös huomioon vuoteen 2030 tähtäävät uudet kestävä kehityksen tavoitteet, joista on sovittu YK:ssa. Komitea on tyytyväinen tähän aloitteeseen, sillä se tukee komitean näkemystä, jonka mukaan EU:n tulee ulottaa suunnittelunsa ainakin vuoteen 2030, jotta se voi toteuttaa kestävä kehityksen tavoitteet ottamalla käyttöön yhdenmisen strategian, jonka tavoitteena on kestävällä tavalla kehittyvä Eurooppa globalisoituneessa maailmassa.

5.4 Jakamalla EU-ohjausjakso kahteen vaiheeseen – eurooppalaiseen (marraskuusta helmikuuhun) ja kansalliseen (helmikuusta kesäkuuhun) – erotetaan vastuualueet paremmin toisistaan ja mahdollistetaan työmarkkinaosapuolien seikkaperäinen kuuleminen EU:n uudistushankkeista.

6. Talouden kehitys

6.1 Vuonna 2015 EU:n reaalin bkt kasvoi 1,9 prosenttia, ja ennusteiden mukaan kasvu on 2,0 prosenttia vuonna 2016 ja 2,1 prosenttia vuonna 2017⁽⁴⁾, mutta jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja.

6.2 ETSK kiinnittää huomiota siihen, että vienti – ennätyksellisine 3,5 prosenttiin ylijäämineen bkt:sta euroalueella (1,9 prosenttia bkt:sta EU-28:ssa) – on ollut elpymisen liikkeellepaneva voima. Euroalueen vaihtotaseen yhteenlaskettu ylijäämä on yksi maailman suurimmista, ja sen odotetaan kasvavan jälleen vuonna 2015. Vaikka perushyödykkeiden hintojen aleneminen ja euron vaihtokurssin heikkeneminen ovat osaltaan paisuttaneet kauppataasetta, ylijäämä ilmentää suurelta osin sitä, että kotimainen säästäminen euroalueella on liian suurta investointeihin nähden⁽⁵⁾. Lisäksi se heijastaa talouden elpymisestä ja kasvusta edelleen vallitsevaa epävarmuutta.

6.3 Maltillinen palkkakehitys, öljyn hinnan lasku, alhainen korkotaso ja valuuttakurssikehitys edistävät EU:n talouden kilpailukykyä. Talouden elpyminen riippuu yhä enemmän kotimaisesta kysynnästä, johon kuitenkin vaikuttavat budjettirajoitukset, tilapäisten työsuhteiden merkittävä osuus, maltillinen palkkakehitys sekä perheiden ja yritysten, erityisesti pk-yritysten, riittämättömät luotonsaantimahdollisuudet.

7. Yhteistä työllisyysraporttiluonnosta koskevat huomautukset

7.1 Yhteisen työllisyysraporttiluonnoksen mukaan uudistukset ovat vahvistaneet palkanmuodostusmekanismeja, joilla edistetään **palkkakehityksen** sovittamista tuottavuuteen ja tuetaan kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. Erityisesti on keskitytty **vähimmäispalkkoihin**. ETSK huomauttaa kuitenkin, että vuosina 2008–2015 palkkojen nousu on ollut tuottavuutta vähäisempi ainakin 18 jäsenvaltiossa⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Katso alaviite 1.

⁽³⁾ Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistely, 22. kesäkuuta 2015. Ks. myös ”Tiedonanto toimista Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi”, COM(2015) 600 final.

⁽⁴⁾ Ennusteet: syksy 2015.

⁽⁵⁾ Kertomus varoituskoneistuksesta – vuosi 2016, COM(2015) 691 final.

⁽⁶⁾ Ks. https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/document/files/08-en_ags2015_annex_3_-_wages_as_an_engine_of_growth.pdf.

7.2 Vuonna 2014 **yksikkötyökustannukset** laskivat useissa euroalueen maissa, jotka olivat erityisesti kärsineet kriisistä. Lisäksi maissa, missä työmarkkinatilanne on kohenemassa, tehtyjen työtuntien määrä on alkanut vaikuttaa myönteisesti yksikkötyökustannusten kehitykseen ⁽⁷⁾.

7.3 ETSK on samaa mieltä siitä, että nykyaikaistaminen, osaamisen parempi mukauttaminen työmarkkinoiden tarpeisiin ja jatkuva investoiminen **yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen**, muun muassa digitaalisiin taitoihin, ovat ratkaisevassa asemassa, kun ajatellaan työllisyyden, talouskasvun ja kilpailukyvyn tulevaisuutta EU:ssa.

7.4 **Pitkäaikaistyöttömyyden** osuus kokonaistyöttömyydestä on nykyisin 50 prosenttia. Tämä ongelma edellyttää ”välittömiä toimia”, ja se on asetettava etusijalle työllisyyspolitiikoissa. Ensisijaista huomiota on kiinnitettävä myös korkeaan **nuorisotyöttömyyteen** sekä **koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleviin nuoriin**.

7.5 On merkityksellistä, että viimeaikaisissa analyyseissa **ammattitaidon kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuudesta** osoitetaan, että vain alle puolessa tapauksista rekrytointivaikeudet johtuvat todellisista puutteista osaamisessa, kun vastaavasti lähes kolmasosassa tapauksista syynä on palkka, joka ei ole riittävän houkutteleva.

7.6 **Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa** vuonna 2014 olleiden ihmisten suuri määrä (24,4 prosenttia eli 122 miljoonaa ihmistä – EU-28) ja viime vuosien suuntaus herättävät monia kysymyksiä mahdollisuuksista saavuttaa yksi Eurooppa 2020 -strategian tärkeimmistä tavoitteista.

7.7 **Naiset** ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla, vaikka he ovat yhä pätevämpiä ja vaikka he ovat virallisessa koulutuksessa jopa menneet miesten edelle. 40 prosentin ero eläkkeissä johtuu lyhyemmistä työurista ja alemmista palkoista. ETSK pitää valitettavana, ettei vuotuisessa kasvuselvityksessä 2016 tehdä asiaa koskevia ehdotuksia. Komitea tähdentää myös, ettei komissio ole vielä esittänyt **sukupuolten tasa-arvoa** koskevaa yleistä strategiaa erityisine toimenpiteineen, joissa otetaan huomioon nykyiset poliittiset sitoumukset ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan vaatimukset ⁽⁸⁾.

8. Vuoden 2016 poliittiset painopisteet

8.1 Odotukset kriisin päättymisestä eivät ole vielä täyttyneet.

8.2 EU:n sisällä vallitsevat huomattavat sosiaaliset ja taloudelliset erot pakottavat vahvistamaan jäsenvaltioiden lähentymistä, jotta tavoitteet tällä alalla voidaan saavuttaa. On ensiarvoisen tärkeää parantaa investointi- ja kehitysstrategioiden yhteisvaikutuksia jäsenvaltioiden talouksien ja EU:n talouden välillä.

8.3 Vuoden 2016 poliittisista painopisteistä ETSK painottaa erityisesti investointeja ja työllisyyttä.

8.4 Kiireellinen tarve käynnistää investoinnit uudelleen

8.4.1 Investointien huomattavan supistumisen johdosta on kiireellisesti luotava parempi ympäristö investoinneille, jotta tuetaan talouden elpymistä ja lisätään tuottavuutta ja kasvupotentiaalia ⁽⁹⁾. ETSK puolestaan pitää välttämättömänä, että säästötoimenpiteitä suunnataan uudelleen pyrkimyksenä laajempi sitoutuminen kasvupolitiikkoihin.

8.4.2 **Monivuotisen rahoituskehityksen** välineet (mm. rakenne- ja investointirahastot) ovat kriisin taltuttamisen ja kestäväälle kasvu-uralle palaamisen kannalta ratkaisevan tärkeässä asemassa. Erityisen tärkeä on **Verkkojen Eurooppa -väline** Euroopan laajuisten infrastruktuuriverkkojen vahvistamiseksi liikenteen, televiestinnän ja energian aloilla.

⁽⁷⁾ Katso alaviite 5.

⁽⁸⁾ Ks. Monserrat Mir, Why is the Commission ignoring women? <http://www.euractiv.com/sections/social-europe-jobs/why-commission-annoying-half-population-320379>

⁽⁹⁾ Katso alaviite 1.

8.4.3 **Euroopan investointiohjelma**, joka on askel oikeaan suuntaan ja jota on täydennettävä muilla toimenpiteillä, on saanut hyvän alun, sillä EIP:n mukaan vuonna 2015 tuettujen investointien kokonaisvolyyymi oli 50 miljardia euroa, ja 71 000 pk-yritystä ja markkina-arvoltaan keskiuurta yritystä voi hyötyä ESIR-rahaston investointihankkeista. Jotta vuoteen 2017 mennessä saavutetaan 315 miljardin euron investointitavoite, on tarpeen

- houkutella useampia institutionaalisia sijoittajia (EU:sta ja EU:n ulkopuolelta). Tähän mennessä vain yhdeksän jäsenvaltiota on lupautunut antamaan tukea, ja niiden joukossa ei ole yhtään niistä muutamista jäsenvaltioista, joilla on suurin tarve nykyaikaistaa taloutensa rakennetta.
- levittää tietoa ESIR-rahaston tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista, sillä eräissä tapauksissa viranomaiset ja yksityisen sektorin investoijat eivät tunne niitä vielä riittävän hyvin.

8.4.4 Yli puolet ESIR-rahaston hankkeista liittyy energiatehokkuuteen, uusiutuviin energialähteisiin ja innovointiin. **Pariisin sopimuksen** toteuttaminen, jotta siirrytään fossiilisista resurssi- ja energiaintensiivisistä talouksista vähähiilisiin ja pienemmän jalanjäljen tuottaviin malleihin, merkitsee valtavaa haastetta EU:lle, jonka on supistettava merkittävästi päästöjään. Investoinnit energiakäanteen toteuttamiseksi ovat työpaikkojen luomisen ja taloudellisen kehityksen lähde. Lisäksi ne vauhdittavat energian hintojen alenemista, jolla on myönteisiä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia.

8.4.5 Komitea on yhtä mieltä siitä, että **reaalitalouden rahoittaminen** on parantunut merkittävästi, vaikka jäsenvaltioiden välillä on edelleen eroja. Tämä ongelma koskee kuitenkin lähinnä pk-yrityksiä, jotka ovat erittäin riippuvaisia pankkien luotonannosta. Pääomamarkkinaunionin – joka on yksi EU:n merkittävistä aloitteista – keskeisenä tavoitteena on oltava pk-yritysten rahoituksensaantimahdollisuuksien helpottaminen ⁽¹⁰⁾.

8.4.6 **Investoiminen inhimilliseen pääomaan**. ETSK pitää valitettavana julkisten koulutusmenojen supistumista ⁽¹¹⁾, sillä Eurooppa tarvitsee hyvin koulutettua ja ammattitaitoista työvoimaa saavuttaakseen taloudellisen potentiaalinsa. Uudistustoimenpiteissä olisi asetettava etusijalle sekä tietämyksen, taitojen ja osaamisen lisääminen että heikosti koulutettujen ja korkeasti koulutettujen välisen kuilun kaventaminen.

8.5 Työllisyyden, osallistavien sosiaalipolitiikkojen ja kestäväen talouskasvun edistäminen

8.5.1 **Innovatiivisten alojen** potentiaali on merkittävä, kun kyse on työpaikkojen luomisesta. Markkinoiden yhdentymiseen ja talouden nykyaikaistamiseen tähtäävät unionin toimintalinjat (digitaalistrategia, energian sisämarkkinat, audiovisuaalialan puitteet, televiestintäalan markkinat) on suunnattu näihin aloihin.

8.5.2 **Vakaalla työllisyydellä** on ratkaiseva merkitys talouden elpymisen kannalta, mutta voidaan havaita, että työmarkkinat ovat segmentoituneet voimakkaasti ⁽¹²⁾. Mukautumistarve radikaalisti muuttuvassa työelämässä on sovittava yhteen työsuhdeturvan, työntekijöiden sitoutumisen yritykseensä ja työntekijöiden valmiuksien kehittämisen kanssa.

8.5.3 ETSK on jo korostanut, että ”**joustoturvan**” käsite – jota komissio jälleen tarkastelee vuotuisessa kasvuselvityksessä 2016 – ei merkitse työntekijöiden oikeuksien yksipuolista ja laitonta heikentämistä, vaan työolainsäädännön laatimista, työpaikkojen turvaamiseen tähtäviä järjestelmiä ja yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa sovittuja työehtosopimusneuvottelukäytäntöjä, jotta voidaan taata ihanteellinen joustavuuden ja turvallisuuden välinen tasapaino kaikissa työsuhdetyypeissä ja varmistaa kaikenlaisten sopimusten perusteella työskenteleville työntekijöille asianmukainen turva työmarkkinoiden segmentoitumisen estämiseksi ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Ks. <http://www.savings-banks.com/press/positions/Pages/Common-position-on-Capital-Markets-Union-.aspx>.

⁽¹¹⁾ COM(2015) 700 final.

⁽¹²⁾ Katso alaviite 11.

⁽¹³⁾ EUVL C 211, 19.8.2008, s. 48.

8.5.4 ETSK suhtautuu myönteisesti

- euroryhmän päätökseen arvioida **työhön kohdistuvaa verorasitusta** investointien ja työpaikkojen luomisen esteiden vähentämiseksi⁽¹⁴⁾ ja painottaa, että verotusjärjestelmien viherryttäminen, erityisesti varmistamalla, että vähemmän päästöjä ja pienemmän jalanjäljen tuottavia toimia palkitaan resurssi- ja energiaintensiivisiin toimiin verrattuna, on ratkaisevan tärkeää, jotta Euroopan taloudesta voidaan tehdä pohjaltaan kestävämpi
- ehdotuksiin, joilla pyritään **parantamaan tuote- ja palvelumarkkinoita ja liiketoimintaympäristöä**, sekä erityisesti vähittäiskauppaa koskeviin ehdotuksiin
- ehdotuksiin, jotka koskevat **julkisia hankintoja**, joiden osuus EU:n bkt:sta on 19 prosenttia: avoimuuden lisääminen, hallinnon tehokkuuden parantaminen, sähköisten hankintamenettelyjen käytön lisääminen ja korruption torjunta.

8.5.5 Komitea on kannattanut vihreään talouteen siirtymistä⁽¹⁵⁾. Se pitää kiertotalouden periaatetta myönteisenä ja arvioi parhaillaan Euroopan komission joulukuussa 2015 julkistaman paketin etuja ja varjopuolia.

8.5.6 ETSK korostaa talouspolitiikan EU-ohjausjakson ja vuotuisen kasvuselvityksen tärkeää roolia, joka niillä tulisi olla kestävän kehityksen politiikkojen seurannan varmistamisessa. Komissio on sisällyttänyt viime vuosina vuotuiseseen kasvuselvitykseen ja maakohtaisiin suosituksiin myös ympäristönäkökohtia. Komitea pahoittelee, että komissio näyttää luopuneen tästä lähestymistavasta ("eurooppalaisen ohjausjakson viherryttäminen") käsillä olevassa vuotuisessa kasvuselvityksessä, ja kehottaa komissiota ottamaan EU-ohjausjaksossa uudelleen huomioon siirtymisen vähähiiliseen ja kiertotalouteen ratkaisevana tekijänä pitkän aikavälin taloudellisen vaurauden, kilpailukyvyn ja talouden kestäkyvyn kannalta.

9. Muut toimenpiteet

9.1 Vastuullinen finanssipolitiikka

9.1.1 Viime vuosina EU ja jäsenvaltiot ovat toteuttaneet kattavan joukon toimenpiteitä (mm. pankkiunioni, rakenneuudistukset) **vakaus- ja kasvusopimuksen** puitteissa. Niiden ansiosta on edistytty makrotalouden epätasapainon korjaamisessa. Tilanteessa, jossa inflaatio on hyvin alhainen (0 prosenttia vuonna 2015 ja ennusteiden mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2017), julkisen talouden alijäämä on vähentynyt merkittävästi (nykyisin 2,5 prosenttia bkt:sta ja ennusteiden mukaan 1,6 prosenttia bkt:sta vuonna 2017⁽¹⁶⁾). Toimenpiteet julkisen velan (86,8 prosenttia bkt:sta) ja yksityisen sektorin velan (kotitaloudet 57,9 prosenttia, muut kuin rahoitusalan yritykset 79,5 prosenttia) suuren määrän vähentämiseksi merkitsevät investointien ja kulutuksen hillitsemistä.

9.1.2 **Verojärjestelmien tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden parantaminen.** ETSK kannattaa sitä, että **velanoton** perusteettomasta **suosimisesta verotuksessa** (*debt bias*) luovutaan, kuten IMF:n raporteissa on suositettu. Tämä mahdollistaa pankkien luotonannolle vaihtoehtoisten rahoituskanavien, erityisesti pääomamarkkinoiden, hyödyntämisen.

9.1.3 ETSK suhtautuu myönteisesti komission aloitteisiin, jotka koskevat taloudellisen toiminnan sijaintipaikkaa ja verotuksen avoimuuteen tähtäävää toimenpidepakettia. Eurooppalaisten ja kansallisten viranomaisten on toteutettava nykyistä laajempia koordinoituja toimia, jotta voidaan poistaa veroparatiisit ja torjua **aggressiivista verosuunnittelua, veropetoksia ja veronkiertoa**, joiden arvioidaan aiheuttavan biljoonan euron menetykset EU:ssa⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Eurogroup statement on structural reform agenda – thematic discussions on growth and jobs: benchmarking the tax burden on labour, 638/15, 12.9.2015.

⁽¹⁵⁾ EUVL C 230, 14.7.2015, s. 99.

⁽¹⁶⁾ Katso alaviite 4.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_fraud_evasion/missing-part_en.htm

9.2 Väestökehitys ja sen vaikutus eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmiin

9.2.1 EU:n jäsenvaltiot ovat toteuttaneet **julkisiin eläkejärjestelmiin** liittyviä toimenpiteitä, joilla on pyritty yhtäältä lieventämään kriisin sosiaalisia seurauksia ja toisaalta parantamaan järjestelmien toimintakykyä pitkällä aikavälillä. Viimeksi mainitut toimet ovat käsittäneet säästötoimenpiteitä, joista esimerkkinä mainittakoon muun muassa eläkeiän nostaminen sekä maksujen ja etuuksien välinen tiukka yhteys. Yksityisillä eläkejärjestelmillä on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä, kuten komitea on todennut⁽¹⁸⁾, mutta niitä ei tule pitää pelkinä rahoitusvälineinä.

9.2.2 Komitea on samaa mieltä tarpeesta luoda kestävä rahoituspohja **terveydenhuoltopalveluille**. Unionin kansalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi näiden järjestelmien on perustuttava EU:n sosiaalisen ulottuvuuden periaatteisiin ja arvoihin, kuten universaalisuuteen, saavutettavuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja yhteisvastuullisuuteen⁽¹⁹⁾.

9.3 Pakolaiset ja turvapaikanhakijat

9.3.1 Tarvittavan yhteiskunnallisen konsensuksen aikaansaamiseksi kaikkialla Euroopassa on olennaista kohdella sekä EU:n kansalaisia että pakolaisia Euroopassa tasapuolisesti ja kunnioittaa heidän kaikkia sosiaalisia oikeuksiaan kiinnittäen erityishuomiota heikoimmassa asemassa oleviin. Varhaisessa vaiheessa tehtävät investoinnit pakolaisten kotouttamiseen ja työllistämiseen ovat tärkeitä pakolaisten auttamiseksi pääsemään elämässään uuteen alkuun. Näin toimien voidaan myös välttää mahdollisimman suuri osa ristiriidoista paikallisen väestön kanssa sekä suurempien kustannusten aiheutuminen myöhemmin.

9.3.2 ETSK toivoo, että hätätilanteessa sovellettava sisäisten siirtojen järjestelmä auttaa EU:ta siirtymään yhteisymmärryksessä kohti mekanismeja, joka on riittävän tehokas ja joustava, jotta voidaan vastata haasteisiin, joita muuttoliike eri muodoissaan synnyttää.

9.3.3 Euroopan komission ja EU:n muiden toimielinten on tuettava aktiivisesti jäsenvaltioiden hallituksia, jotta luodaan asianmukaiset edellytykset ja mahdollisuudet unionin sisällä siirrettyjen turvapaikanhakijoiden integroimiselle. Tässä yhteydessä on muun muassa tehtävä selväksi, etteivät turvapaikanhakijoiden tai pakolaisten vastaanottamiseen ja kotouttamiseen liittyvät jäsenvaltioiden menot ole pysyviä rakenteellisia menoja ja ettei niitä siksi tule ottaa huomioon laskettaessa rakenteellisia julkisen talouden alijäämiä.

9.3.4 ETSK vahvistaa, että Schengenin sopimus on EU:n rakenteellisen kokonaisuuden peruspilari⁽²⁰⁾.

9.4 Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

9.4.1 ETSK pitää **kansalaisyhteiskunnan osallistumista** sosiaali- ja talouspolitiikkoihin välttämättömänä edellytyksenä niiden suuremmalle vaikuttavuudelle.

9.4.2 **Kansallisten uudistusohjelmien** yhteydessä on huolehdittava keskustelufoorumeista, joista mainittakoon erityisesti talous- ja sosiaalineuvostot. Tällainen osallistuminen ei kuitenkaan ole mahdollista eräissä jäsenvaltioissa.

9.4.3 Jos kansalliset kilpailukykykomiteat perustetaan komission suosituksen mukaisesti, niiden on kunnioitettava kaikilta osin vapautta solmia työehtosopimuksia sekä kussakin jäsenvaltiossa olemassa olevia työmarkkinaosapuolten osallistumisen ja vuoropuhelun mekanismeja. Tähän aiheeseen liittyvä ETSK:n lausunto annetaan maaliskuussa 2016.

9.5 Demokraattinen oikeutus

9.5.1 Demokratiavaje on johtanut siihen, että luottamus eurooppalaiseen ihanteeseen on kadonnut. Komitea korostaa tarvetta palauttaa kansalaisten luottamus ja luoda uudelleen visio sosiaalisesta Euroopasta, mikä vahvistaa ja tukee Euroopan rakentamisen sosiaalista oikeutusta.

9.5.2 Euroopan unioni on sekä teoriassa että käytännössä kaukana siitä, että sillä olisi riittävä sosiaalinen oikeutus. Kiista Euroopan unionin ”demokratiavajeesta” jatkuu samalla kun on tapahtunut semanttinen liukuminen ”demokratiavajeesta” ”oikeudenmukaisuusvajeeseen” ja ”legitimiteettivajeeseen” niiden laajassa merkityksessä. On lujitettava Euroopan unionin perustaan kuuluvia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteita ja vahvistettava sosiaalista Eurooppaa, joka pyrkii torjumaan sosiaalista syrjäytymistä ja ylläpitämään yhteisvastuullisuutta.

Bryssel 17. helmikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁸⁾ EUVL C 451, 16.12.2014, s. 106.

⁽¹⁹⁾ EUVL C 242, 23.7.2015, p. 48.

⁽²⁰⁾ Ks. ETSK: Frontex (EUVL C 44, 11.2.2011, s. 162); muuttoliike (EUVL C 248, 25.8.2011, s. 135); avoin ja turvallinen Eurooppa (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 96); 10. joulukuuta 2015 annettu päätöslauselma (EUVL C 71, 24.2.2016, s. 1).

LIITE

Alakomitean lausunnon seuraava kohta, joka korvattiin täysistunnon hyväksymällä muutosehdotuksella, sai äänestyksessä tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä (työjärjestyksen 54 artiklan 4 kohta):

Kohta 9.4.3

Jos kansalliset kilpailukykykomiteat perustetaan komission suosituksen mukaisesti, niiden on kunnioitettava kaikilta osin vapautta solmia työehtosopimuksia sekä kussakin jäsenvaltiossa olemassa olevia työmarkkinaosapuolten osallistumisen ja vuoropuhelun mekanismeja. Tähän aiheeseen liittyvä ETSK:n lausunto annetaan maaliskuussa 2016.

Äänestystulos

Puolesta: 103

Vastaa: 54

Pidättyi: 10

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

FI